

Konjunkturutviklingen i Norge

Produksjonsveksten i norsk økonomi fortsatte i høyt tempo i 1. kvartal 2007. Det er så langt ingen tegn til noen avdemping av konjunkturoppgangen. Veksten i etterspørsel fra fastlandsøkonomien, så vel som fra utlandet, er fortsatt høy. Det samme gjelder for utviklingen i sysselsettingen. Den registrerte arbeidsledigheten har falt klart også inn i 2007, mens nedgangen i AKU-ledigheten har flatet ut. Vi må 20 år tilbake i tid for å finne et tilsvarende lavt nivå på ledigheten. Veksten i arbeidsstyrken fortsetter som gjennom 2006. Lønnsveksten er tilsynelatende tiltakende, men veksten i begynnelsen av 2007 må sees i sammenheng med tidspunktet for hovedoppgjøret siden lønnstilleggene normalt utbetales i perioden etter oppgjøret.

Prisveksten er svakt økende hvis man ser bort fra endringer i energipriser og avgifter. Vi regner med at både lønns- og prisveksten vil tilta gjennom de kommende kvartalene i 2007, mens ledigheten antakelig vil endre seg lite.

Omleggingen av bilavgiftene bidro til store bilkjøp og dermed ble veksten i husholdningenes forbruk svært sterk i 1. kvartal 2007. Det er grunn til å regne med at konsumveksten framover blir noe lavere. Likevel vil årsveksten i 2007 kunne bli noe høyere enn året før. Investeringene i fast kapital viser mer tilfeldige variasjoner og falt svakt i 1. kvartal i år. Den underliggende tendensen viser imidlertid fortsatt økning og høy

Makroøkonomiske hovedstørrelser. Regnskapstall for 2005-2007. Vekst fra forrige periode. Prosent

	2005	2006	Sesongjustert			
			06:2	06:3	06:4	07:1
Realøkonomi						
Konsum i husholdninger mv.	3,3	4,4	1,5	0,9	1,0	2,9
Konsum i offentlig forvaltning	1,8	3,3	0,6	0,7	0,6	1,3
Bruttoinvesteringer i fast realkapital	11,2	7,4	8,3	-0,3	2,4	-0,7
Fastlands-Norge	9,1	8,0	8,4	-4,1	7,2	-1,2
Utvinning og rørtransport	19,1	4,4	3,3	9,2	-0,7	-5,9
Etterspørsel fra Fastlands-Norge ¹	3,9	4,7	2,5	-0,1	2,0	1,7
Eksport	0,7	1,6	-0,4	1,3	1,5	2,5
Råolje og naturgass	-5,0	-6,5	-4,0	0,3	-1,6	3,6
Tradisjonelle varer	5,2	5,9	2,2	0,5	2,6	3,7
Import	8,6	8,2	4,4	0,4	3,0	0,6
Tradisjonelle varer	8,2	9,7	1,9	1,2	5,8	2,3
Bruttonasjonalprodukt	2,7	2,8	0,1	1,7	0,3	0,7
Fastlands-Norge	4,5	4,6	0,8	1,6	1,0	1,4
Arbeidsmarkedet						
Utførte timeverk	1,2	2,1	0,9	0,7	0,8	0,6
Sysselsatte personer	1,0	3,1	1,0	1,0	0,6	0,8
Arbeidsstyrke ²	1,1	1,8	0,9	0,4	0,2	0,6
Arbeidsledighetsrate, nivå ³	4,6	3,4	3,8	3,3	2,9	2,7
Priser og lønninger						
Lønn per normalsårsverk ⁴	4,0	4,3	3,9	4,9	5,2	5,4
Konsumprisindeksen (KPI) ⁴	1,6	2,3	2,4	2,2	2,5	1,0
KPI justert for avgiftsendringer og uten energivarer (KPI-JAE) ⁴	1,0	0,8	0,8	0,5	0,8	1,2
Eksportpriser tradisjonelle varer	4,0	11,7	3,7	3,2	0,9	-0,6
Importpriser tradisjonelle varer	0,4	4,7	-0,2	2,1	4,2	0,2
Utenriksregnskap						
Driftsbalansen, milliarder kroner	300,8	359,2	89,3	93,5	91,3	..
MEMO (justerte nivåttall)						
Pengemarkedsrente (3 mnd. NIBOR)	2,2	3,1	2,9	3,2	3,6	4,2
Utlånsrente, banker ⁵	3,9	4,3	4,2	4,4	4,7	5,3
Råoljepris i kroner ⁶	351,4	413,8	432,2	434,6	380,7	360,4
Importveid kronkurs, 44 land, 1995=100	91,8	92,5	89,8	92,2	94,7	93,2
NOK per euro	8,01	8,05	7,83	8,06	8,27	8,17

¹ Konsum i husholdninger og idelle organisasjoner + konsum i offentlig forvaltning + bruttoinvesteringer i Fastlands-Norge.

² Definert som summen av ledige ifølge AKU og sysselsetting ifølge nasjonalregnskapet fratrukket utlendinger i utenriks sjøfart.

³ Ifølge AKU.

⁴ Prosentvis vekst fra samme periode året før.

⁵ I slutten av perioden.

⁶ Gjennomsnittlig spotpris Brent Blend.

Kilde: Statistisk sentralbyrå og Norges Bank.

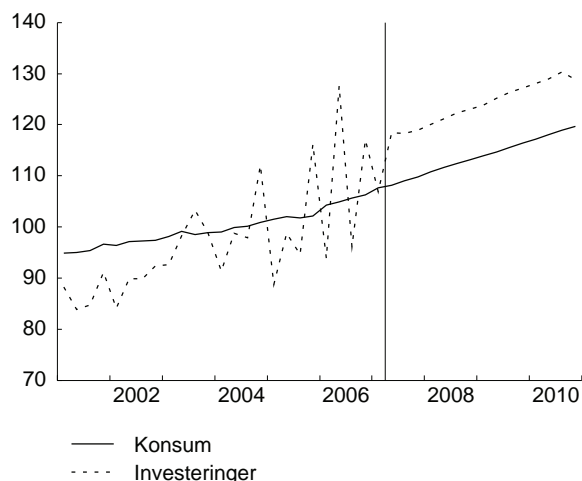
vekst i boliginvesteringene trakk de samlede tallene opp. Samlet eksport og eksporten fra fastlandsøkonomien øker sterkere enn tidligere antatt. Særlig har veksten i tjenesteeksporten (eksklusive skipsfartstjenester) vært høy. Importveksten er også høy. Veksten i tradisjonell vareimport, som ofte er en god sammenfallende konjunkturindikator, understøtter inntrykket av at konjunkturoppgangen har fortsatt inn i 2007. Vi har derfor oppjustert anslaget på veksten i norsk økonomi for året 2007 sett under ett.

Pengepolitikken er gradvis blitt noe strammere gjennom økninger i styringsrenten. Vi legger til grunn at tilstrammingen fortsetter gjennom inneværende år til rentenivået har nådd et mer «normalt» nivå slik Norges Bank har gitt signaler om. En slik rentebane er også i tråd med Norges Banks reaksjonsmønster siden innføringen av nye politikkgreger i 2001, slik det avtegner seg gjennom en enkel renteregulering som vektlegger både hensyn til inflasjon, det realøkonomiske presset i norsk økonomi (målt ved arbeidsledigheten) og rentenivået internasjonalt. Høyere renter vil dempe veksten noe så vel i konsumet som i boliginvesteringene og boligprisene. Den sterke inntektsveksten som følger av høy vekst i reallønn og sysselsetting, bidrar i motsatt retning.

Vi forventer at veksten i internasjonal økonomi avtar noe framover. Den avdempede veksten i markedene for norske eksportører vil føre til lavere norsk eksportvekst. Strammere pengepolitikk med økt rentedifferanse overfor euroområdet vil bidra til en gradvis sterkere krone. Dermed svekkes norske bedrifters prismessige konkurranseevne. Det vil legge en demper på veksten i norsk økonomi framover. I motsatt retning trekker de høye oljeprisene og den sterke veksten i petroleumsinvesteringene. Nye anslag et par år fram i tid tyder på at disse investeringene kan komme til å øke enda mer enn vi tidligere så for oss. Det vil holde veksten i norsk økonomi oppe og føre til at sysselsettingen fortsatt øker og at ledigheten blir lav fram til 2010. Dette bidrar isolert sett til høy reallønnsvekst framover. Det antatt svake konjunkturtilbakeslaget internasjonalt gjør at vi ikke ser for oss at bytteforholdet overfor utlandet vil bli kraftig forverret i årene som kommer.

Ifølge Revidert Nasjonalbudsjett 2007 (RNB) vil man i år ha et lavere underskudd på statsbudsjettet enn 4 prosent av kapitalen ved inngangen til 2007 i Statens pensjonsfond - Utland. Regjeringen har gitt uttrykk for at dette også vil kunne bli tilfellet framover dersom konjunktursituasjonen tilsier det. Vi har derfor lagt til grunn, på linje med tidligere, at utgiftsveksten i offentlig forvaltning blir nær antatt trendvekst for fastlandsøkonomien, samtidig som det reelle skattenivået er om lag konstant. Med en så sterk vekst i pensjonsfondet som anslått i RNB, vil våre forutsetninger i så fall innebære at en kun bruker 3 prosent av fondskapitalen ved inngangen til 2010.

Offentlig forvaltning
Sesongjusterte volumindekser, 2004=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Konjunkturnøytral finanspolitikk framover?

I RNB anslås realveksten i statsbudsjettets utgifter til $3\frac{3}{4}$ prosent fra 2006 til 2007. Veksten er litt oppjustert i forhold til tidligere anslag, og det kan i stor grad tilskrives at Statsregnskapet for 2006 viser lavere utgifter enn tidligere antatt. Når en justerer for konjunktuelle forhold og spesielle regnskapsforhold, viser anslagene at Regjeringen nå legger opp til et mindre underskudd på statsbudsjettet i 2007 enn forventet realavkastning av Statens pensjonsfond - Utland. Dette er i tråd med retningslinjenes formulering om at det skal tas hensyn til konjunktursituasjonen ved utformingen av finanspolitikken. Konsum i offentlig forvaltning anslås i RNB å øke med vel 3 prosent i 2007, noe som er en svak oppjustering av tidligere vekstanslag. Bruttoinvesteringer i offentlig forvaltning antas å øke med 7,4 prosent i år, slik at samlet kjøp av varer og tjenester i offentlig forvaltning vil vokse med 3,7 prosent. Stønader til husholdningene er antatt å øke med 5,5 prosent i år og bidrar sammen med lav vekst i konsumprisene (KPI) i 2007 til sterk vekst i husholdningenes disponible realinntekter. Våre anslag for utviklingen i disse hovedgruppene av utgifter i offentlig forvaltning er om lag som anslagene i RNB og er bare ubetydelig oppjustert i forhold til hva vi la til grunn i vår forrige konjunkturrapport.

Til tross for at det strukturelle, oljekorrigerte budsjettunderskuddet (SOBU) ser ut til å bli mindre enn 4 prosent av Statens pensjonsfond - Utland i 2007, gir likevel finanspolitikken positive stimulanser til norsk økonomi fordi den reelle utgiftsveksten er noe høyere enn hva en kan regne med er trendveksten i BNP Fastlands-Norge. Ifølge RNB kan den ekspansive impulsen anslås til en halv prosent av Fastlands-Norges BNP i 2007.

For 2008 finnes det ingen vedtatt politikk som vi kan basere våre anslag for finanspolitikken på, men i lys

Virkninger av å «følge» handlingsregelen

Som omtalt i teksten legger vi til grunn en tilnærmet konjunkturnøytral finanspolitikk i våre prognoser. Dette innebærer en lavere oljepengebruk enn det handlingsregelen isolert sett gir rom for. Her presenteres kort- og mellomlang-siktige virkninger av at en i finanspolitikken følger 4-prosentsregelen slavisk isteden for den konjunkturnøytrale innretningen vi har forutsatt. Vi anslår at «underforbruket» er om lag 10 milliarder 2004-kroner i 2008, økende med nye 10 milliarder kroner i hvert av de to neste årene.

Virkningene av å bruke mer oljepenger er helt avhengige av hvordan pengene brukes. Vi har sett på virkningene av to stiliserte alternative anvendelser: Enten økes kun investeringene i offentlig sektor eller det gis en proporsjonal økning i offentlige investeringer, produktinnsats og sysselsetting. Beregningene er gjort ved hjelp av en utvidet versjon av vår makroøkonometriske modell KVARTS. I denne versjonen bestemmes rentesettingen av en egen relasjon som er estimert ut i fra Norges Banks atferd siden innføringen av inflasjonsmålet i mars 2001. Renta økes dersom inflasjonen (målt ved KPI-JAE) øker, og hvis det blir økt press i realøkonomien. Presset måles ved ledighetsraten i følge AKU slik at lavere ledighet gir økt rente. De ekspansive impulsene økonomien blir utsatt for i forhold til prognosebanen, blir således dempet av pengepolitikken. Økte renter motvirker inflasjonsimpulsene fra høyere kapasitetsutnyttelse, hovedsakelig fordi valutakursen styrkes. Sterkere krone både reduserer prisene på importerte varer og demper lønnsveksten ved at lønnsomheten i industrien isolert sett svekkes. Den økte renta virker også dempende på husholdningenes etterspørsel.

I alternativet hvor den økte oljepengebruken bare brukes til investeringer, vil en god del av den økte etterspørselen initialt bli dekket av import. Når pengene i det andre alternativet også går til sysselsetting og produktinnsats i offentlig sektor, blir importlekkasjen vesentlig mindre. Endringer i offentlig sysselsetting har den kraftigste effekten i arbeidsmarkedet ved at dette fullt ut øker etterspørselen etter

arbeidskraft og dermed presset i arbeidsmarkedet. Økt offentlig sysselsetting bidrar også direkte til å øke husholdningenes lønnsinntekter og stimulerer dermed deres etterspørsel. Dette er bakgrunnen for at en slik etterspørselsøkning virker mye mer ekspansivt enn en økning som kun er knyttet mot investeringer, selv om beløpene i utgangspunktet er de samme.

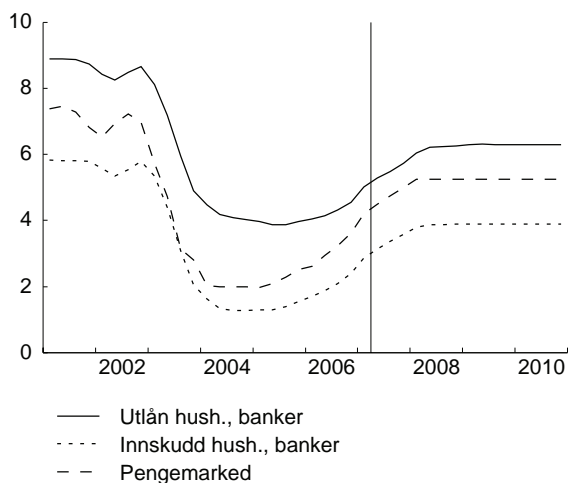
Ved økte investeringer, øker BNP i Fastlands-Norge gradvis og i 2010 er nivået 1,1 prosent høyere enn i prognosebanen. En del av investeringsetterspørselen rettes direkte mot industrien slik at industriproduksjonen faktisk øker litt, til tross for litt redusert eksport på grunn av svekket kostnadsmessig konkurransevne overfor utlandet. Arbeidsledigheten reduseres hvert år med nye 0,1 prosentpoeng i forhold til prognosebanen. Prisenivået er omtrent uendret, mens lønnsnivået er økt med 0,6 prosent i 2010. Renta økes gradvis og er i 2010 0,3 prosentpoeng høyere, mens krona da er styrket med 1 prosent i forhold til prognosebanen. Årsaken til at offentlig konsum øker i denne beregningen er at kapitalbeholdningen i offentlig forvaltning øker og dermed det beregnede kapitalslitet som er et element i offentlig produksjon og konsum.

Ved en generell økning av offentlig kjøp av varer og tjenester, er virkningene på produksjonen større og i 2010 er BNP i Fastlands-Norge økt med 1,6 prosent. Dette til tross for at en svakere konkurransevne har bidratt til at bruttoproduktet i industrien er redusert med 1,1 prosent. Arbeidsledigheten reduseres i denne beregningen mye mer og i 2010 er den 0,8 prosentpoeng lavere enn i prognosebanen, altså 1,7 prosent. Lønnsnivået i 2010 er økt med 1,7 prosent, men med de kraftige effektene på arbeidsledigheten er virkningene på lønnsnivået langt fra uttømt i 2010. Renta er i dette alternativet økt med 0,8 prosentpoeng til om lag 6 prosent og krona er styrket med 3,2 prosent i forhold til våre prognoser. Ved utgangen av 2010 er euro-kronkursen da 7,40 mot 7,70 i prognosebanen.

Virkninger av å «følge» handlingsregelen. Avvik fra prognosebanen i prosent der ikke annet framgår

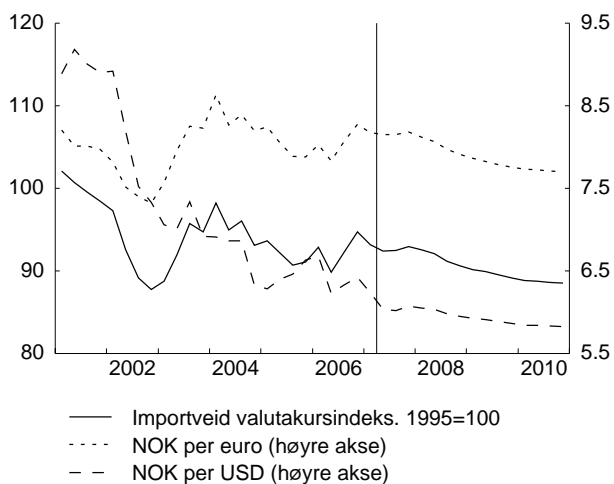
	Økte offentlig investeringer			Økt offentlig konsum og investeringer		
	2008	2009	2010	2008	2009	2010
Investeringer i offentlig forvaltning	16,6	32,0	46,7	2,5	5,0	7,7
Konsum i offentlig forvaltning	0,0	0,2	0,6	2,0	4,1	6,3
Konsum i husholdningene	0,1	0,1	0,3	0,2	0,3	0,5
Investering, næringer i Fastlands-Norge	0,3	0,8	1,4	0,2	0,5	0,9
Eksport, tradisjonelle varer	-0,1	-0,3	-0,6	-0,4	-0,9	-1,4
Import	0,6	1,3	2,0	0,3	0,8	1,4
BNP Fastlands-Norge	0,4	0,7	1,1	0,5	1,0	1,6
- Industri	0,2	0,3	0,2	-0,1	-0,4	-1,1
Arbeidsledighetsrate (prosentpoeng)	-0,1	-0,2	-0,3	-0,3	-0,5	-0,8
Lønnsnivå	0,2	0,4	0,6	0,6	1,2	1,7
Inflasjon (KPI-JAE)	0,0	0,0	-0,1	0,0	0,0	-0,1
Pengemarkedsrente (prosentpoeng)	0,1	0,1	0,3	0,2	0,5	0,8
Kronekurs (positive tall betyr svakere NOK)	-0,2	-0,6	-1,0	-0,9	-1,8	-3,2

Norske renter Prosent

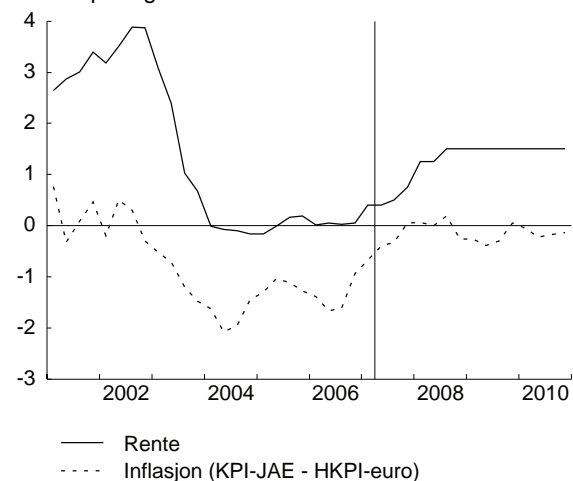
Kilde: Norges Bank og Statistisk sentralbyrå.

Valutakurser

Kilde: Norges Bank.

Rente- og inflasjonsforskjell mellom norske kroner og euro

Kilde: Norges Bank og Statistisk sentralbyrå.

av konjunktursituasjonen er det rimelig å anta at Regjeringen også i 2008 vil sørge for et budsjettunderskudd (SOBU) som er mindre enn 4 prosent av pensjonsfondet ved inngangen til 2008. Vi forutsetter derfor at SOBU, som andel av BNP for Fastlands-Norge, ikke skal øke utover nivået i 2007, noe som kan betraktes som et konjunkturnøytralt budsjettopplegg. Vi antar da en vekst i offentlig forvaltnings kjøp av varer og tjenester på om lag 3 prosent og forutsetter uendrede reelle skattesatser. Dette medfører et strukturelt, oljekorrigert underskudd i 2008 på om lag 70 milliarder kroner i 2007-priser, som tilsvarer 3,4 prosent av fondskapitalen ved inngangen til 2008. Vi antar at en slik budsjettpolitikk blir videreført i 2009 og 2010. I så fall vil SOBU i 2010 tilsvare om lag 3 prosent av antatt fondskapital ved inngangen til året. I hele perioden antar vi uendrede reelle skattesatser samlet sett.

I en egen beregning viser vi virkningene av at man i stedet for å finansinvestere en økende del av fondsavkastningen, bruker pengene til økte investeringer i infrastruktur eller til konsum i Norge, slik at SOBU i perioden 2008-2010 tilsvarer 4 prosent av antatt fondskapital ved inngangen til hvert budsjettår.

Pengepolitisk innstramning

Norges Bank skal fastsette renta på bakgrunn av en avveining mellom å stabilisere inflasjonen og utviklingen i produksjon og sysselsetting. Det operative målet for pengepolitikken er en årsvekst i konsumprisene som over tid er nær 2,5 prosent. Den lave inflasjonen de siste årene kan i stor grad betraktes som resultatet av tilbudssidesjokk gjennom til dels fallende importpriser og høy produktivitetsvekst. Slike sjokk kan lede til en situasjon hvor inflasjonen er lav samtidig som kapasitetsutnyttelsen er høy. Norges Bank må da foreta en avveining mellom å stabilisere inflasjonen i forhold til det operative målet og å stabilisere produksjonsutviklingen og sysselsettingen.

Siden mars 2004 har Norges Bank økt styringsrenta gradvis fra 1,75 prosent til 4 prosent i mars 2007. Vi legger til grunn at renteøkningene fortsetter og at renta vil komme opp i 5 prosent rundt neste årsskifte. Dette innebærer i så fall 6 renteøkninger på 0,25 prosentpoeng hver fra inngangen til 2007. Pengemarkedsrenta antas å følge styringsrenta med et påslag på 0,25 prosentpoeng, og ventes å stabilisere seg rundt 5,25 prosent fra begynnelsen av 2008. Vi legger til grunn at renta holder seg på dette nivået ut prognoseperioden. Med en slik renteutvikling vil bankenes utlånsrente komme opp mot 6,3 prosent i løpet av det neste året.

Konsumprisindeksen justert for avgiftsendringer og uten energivarer (KPI-JAE) var i 2006 0,8 prosent høyere enn i 2005. Siden årsskiftet har 12-månedersveksten i KPI-JAE vist en stigende tendens, og i april 2007 var den på 1,4 prosent. På årsbasis anslår vi at

KPI-JAE vil bli 1,6 prosent høyere i 2007 enn i 2006, og at prisveksten vil ligge i underkant av 2 prosent ut prognoseperioden.

Den innenlandske kredittveksten, målt ved 12-månedersveksten i publikums bruttogjeld (K2), var 14,5 prosent i mars 2007. Kredittveksten har ligget rundt dette nivået det siste halvannet året. Husholdningenes kredittvekst har avtatt noe i samme periode. Mens 12-månedersveksten i husholdningenes bruttogjeld var 13,4 prosent i mars 2006, viste tallene for mars i år en vekst på 11,9 prosent. Det er den laveste 12-månedersveksten siden mai 2005. Likevel er veksten fortsatt meget høy og klart høyere enn veksten i inntektene. Husholdningenes bruttogjeld som andel av inntekten øker dermed fortsatt.

Den europeiske sentralbanken (ESB) økte styringsrenta med 0,25 prosentpoeng til 3,75 prosent i mars i år. Vi legger til grunn at det kommer ytterligere en renteøkning i euroområdet i 2007. Videre forutsetter vi at renta settes ned med til sammen 0,5 prosentpoeng i 2008, som følge av redusert vekst i euroområdet.

Våre anslag på renteutviklingen i euroområdet og Norge innebærer at renteforskjellen vil øke til ett prosentpoeng i løpet av 2007 og 1,5 prosentpoeng i løpet av 2008. Med en slik rentedifferanse anslår vi at krona styrkes og vil holde seg sterk resten av prognoseperioden. I 2007 anslår vi en eurokurs på om lag 8,15 kroner per euro, og at krona vil styrke seg gradvis til 7,70 per euro i 2010. Den importveide kronekursen, målt med vekter basert på sammensetningen av norsk import, vil styrkes med rundt 1,5 prosent årlig i prognoseperioden.

Kraftige impulser fra oljeinvesteringene

Reviderte tall fra kvartalsvise nasjonalregnskapstall (KNR) viser at investeringsvolumet i utvinning og rørtransport økte med vel 4 prosent fra 2005 til 2006, en klar nedjustering i forhold til vårt anslag i forrige publisering. Investeringene i 1. kvartal er vel 5 prosent høyere enn nivået fire kvartaler før. I prognoseperioden legger vi til grunn en forholdsvis sterk økning i investeringene, med i overkant av 6 prosent i år og deretter rundt 10 prosent årlig. Høy oljepris, lovende letearealer og økt kapasitet i riggmarkedet er de viktigste faktorene bak dette anslaget. Anslaget for veksten i årene 2008-2010 er klart oppjustert, og investeringsnivået i 2010 er nå nesten 20 prosent høyere enn tidligere anslått. Dette tilsvarer en vekstimpuls på om lag 1 prosent av BNP.

SSBs siste investeringstelling viser at oljeselskapene ønsker å bruke et betydelig høyere beløp på leting i 2007 enn i fjor. Manglende riggkapasitet vil trolig føre til at ikke hele den planlagte letingen blir realisert, men utsettelse og etter hvert økende riggtilgang vil trekke letingen videre opp gjennom prognoseperioden. Anslaget er basert på et forholdsvis positivt resultat av letin-

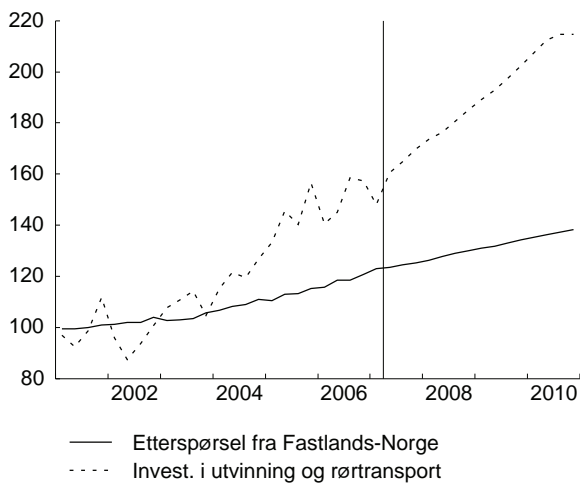
gen i 2007, og med det drivverdige Nucula-funnet øst for Goliat tror vi optimismen vedrørende potensialet i Barentshavet har økt. Også investeringene i felt i drift ventes å øke klart framover. I stor grad utføres disse for å øke utvinningen fra haleproduksjonen på eksisterende felt. Dette er kostbart, men fremdeles klart lønnsomt med dagens oljepris. Også nye funn i nærheten av eksisterende felt ventes å bidra til å øke investeringene tilknyttet eksisterende infrastruktur. Etter hvert som blant annet Snøhvit, Ormen Lange, Alvheim og Statfjord Senfase ferdigstilles, vil ytterligere investeringer på disse feltene klassifiseres som investeringer i felt i drift. Gjøa, Vega, Tyrihans, Goliat, Troll Fase 3 og Snøhvit Olje er blant de største nye feltene som helt eller delvis forventes å bli bygd ut i løpet av prognoseperioden. Flere mindre feltutbygginger vil trolig også bli satt i gang. Oppgangen i feltutbygging gjennom de siste to årene ser dermed ut til å fortsette.

Etter tre år med meget høye investeringer på Nyhamna og Melkeøya, ventes ferdigstillingen av disse å bidra til et klart fall i investeringene i landvirksomheten framover. Også investeringene i tilknytning til rørtransport antas å falle gjennom inneværende og neste år, for så å øke noe igjen utover i prognoseperioden. Et nytt gassrør fra Kollsnes kan trekke disse investeringene ytterligere opp.

Forløpet for de olje- og gassrelaterte investeringene vil bidra til å opprettholde høykonjunkturen. Allerede i 2007 ventes investeringsvolumet å bli høyere enn i det tidligere toppåret 1998. Den relative betydningen blir likevel mindre i prognoseperioden enn den gang. Målt som andel av BNP Fastlands-Norge utgjorde investeringene i 1998 om lag 8 prosent, og vil nå ventelig stige fra noe over 6 prosent i 2006 til i overkant av 7 prosent i 2010.

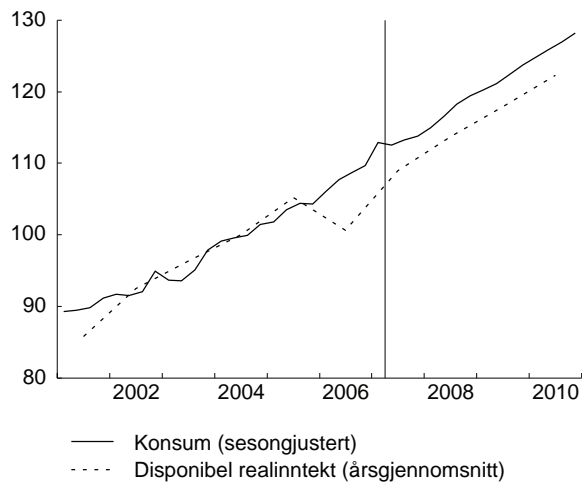
Utvinningen av olje og gass har utviklet seg svakt de siste årene. Produksjonen av olje har falt markert siden toppåret 2001, og målt i faste 2004-priser har ikke utvinningen vært lavere siden 1993. Utvinningen falt videre i 1. kvartal 2007, og var da nær 7 prosent lavere enn i tilsvarende kvartal i 2006. Vi legger til grunn at nedgangen etter hvert stopper opp, for så å øke noe igjen i 2008. Selv om haleproduksjonen av olje øker, og det settes i gang utvinning på nye felt, tror vi ikke dette er tilstrekkelig til å motsvare den ventede produksjonsnedgangen på de store, modne feltene. Oljeutvinningen antas derfor å synke igjen i både 2009 og 2010. Selv om gassutvinningen i 1. kvartal 2007 var noe lavere enn i tilsvarende kvartal året før, antar vi at utvinning både på eksisterende og nye felt gjennom året vil bidra til å øke gassproduksjonen igjen. Med Ormen Lange i drift vil utvinningen virkelig skyte fart neste år, for deretter å øke mer moderat. Samlet sett antas olje- og gassproduksjonen å falle med noe over 3 prosent i år. Neste år ventes den samlede petroleumsutvinningen å øke med nær 6 prosent, for så å holde seg uendret ut 2010.

Innenlandsk etterspørsel
Sesongjusterte volumindekser, 2004=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Inntekt og konsum i husholdninger mv.
Volumindekser, 2004=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fortsatt høy konsumvekst

Sesongjusterte KNR-tall viser at konsumet i husholdninger og ideelle organisasjoner steg med hele 2,9 prosent i 1. kvartal i år regnet fra kvartalet før. Varekonsumet økte med hele 4,2 prosent og bidro dermed vesentlig til konsumøkningen i årets tre første måneder. Tjenestekonsumet derimot viste en mer moderat vekst på 0,7 prosent i samme periode. Det var økt forbruk av de fleste varegruppene, men konsumet av klær og skotøy og kjøp av egne transportmidler bidro særlig til veksten i varekonsumet. Økningen i bilkjøpene er trolig midlertidig påvirket av omlegging av bilavgiftene ved årsskiftet. Så langt i år har da også bilkjøpene blitt betydelig redusert. Dersom vi ser bort fra kjøp av egne transportmidler, ville veksten i husholdningenes konsum vært på 2,4 prosent. Den sterke konsumveksten gjennom de siste årene har dermed fortsatt så langt i 2007 og skutt ny fart. På årsbasis venter vi en konsumvekst på om lag 4,5 prosent i år.

Et tilbakeblikk viser at konsumet steg med 4,4 prosent i 2006, om lag ett prosentpoeng mer enn året før. Konsumutviklingen i fjor må ses i lys av høy underliggende inntektsvekst og et kraftig fall i realrenta (etter skatt) siden 2002. Når en holder utbetalingene av aksjeutbytte utenfor, som trolig i liten grad stimulerer konsumet, steg inntektene reelt med 2,6 prosent i fjor (se egen tabell). Inkluderes aksjeutbyttene sank spareparten til et historisk sett lavt nivå på 1,3 prosent i 2006, fra et høyt nivå på rundt 9 prosent året før. Skattemessige tilpasninger til gjeninnføringen av skatt på aksjeutbytte i fjor forklarer denne utviklingen i spareparten.

Vi venter nå at veksten i husholdningenes disponible realinntekter vil bli på hele 8,5 prosent i år og rundt 4 prosent som et gjennomsnitt for resten av prognoseperioden. Også når vi ser bort fra utbytteutbetalingene, vil inntektsveksten ventelig være høy framover. Denne utviklingen kommer som følge av sterk vekst i

lønns- og næringsinntekter og offentlige stønader. Relativt lav konsumprisvekst, og da særlig i 2007, trekker realveksten i husholdningenes inntekter opp. Husholdningene vil øke sin gjeld noe i forhold til sine fordringer gjennom prognoseperioden. Det vil sammen med fortsatt renteoppgang slå ut i en svak utvikling i netto renteinntekter, noe som trekker veksten i disponibel inntekt ned. Økte direkte skatter bidrar også noe til å svekke veksten i disponibel inntekt framover. Realrenta antas å bli rundt 3,5 prosent i 2007, klart høyere enn i de to foregående årene, for så å synke til et nivå på om lag 2 prosent i 2008. De to siste årene av prognoseperioden antas realrenta å ligge rundt et nivå på 3 prosent. Alt i alt gir inntekts- og renteutviklingen som her legges til grunn, en vekstbane i konsumet på nesten 4 prosent de nærmeste årene.

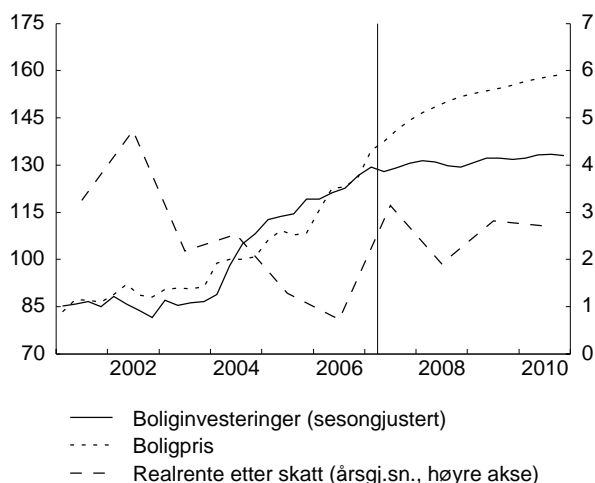
Våre anslag innebærer at spareparten vil stige fra et nivå på 1,3 prosent i fjor til et nivå rundt 5 prosent i prognoseperioden. Oppgangen i nivået på sparingen reflekteres i en markant økning i husholdningenes nettofinansinvesteringer. Målt i løpende priser vil husholdningene som i 2006 hadde nettofinansinvesteringer på -52 milliarder kroner komme ut med -16 milliarder kroner i nettofinansinvesteringer i 2010. Mesteparten av denne økningen kan imidlertid tilskrives utviklingen i utbytteutbetalinger til husholdningene, som ventes å ta seg kraftig opp i tråd med utviklingen i næringslivet og økonomien for øvrig. Samtidig vil husholdningene trolig fortsette å vri deler av sin formue vekk fra finanskapital til realkapital, noe som vil gjenspeiles i fortsatt høye nivåer på boliginvesteringene framover.

Husholdningenes disponible realinntekter. Prosentvis vekst fra året før

	2006	2007	2008	2009	2010
Totalt	-4,3	8,3	4,3	3,7	3,7
Eksklusive aksjeutbytte	2,6	7,2	3,3	3,3	3,3

Boligmarkedet

Venstre akse indekser, 2004=100, høyre akse prosent

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

... og høyt nivå på boliginvesteringene

I tråd med den høye byggeaktiviteten av boliger de siste årene viser KNR-tall at husholdningenes boliginvesteringer fortsatte å øke, med 6,5 prosent i 2006 mot hele 14,5 prosent året før. Veksten fortsatte inn i 1. kvartal i år og var ifølge sesongjusterte KNR-tall på 2,2 prosent. Drivkreftene bak den sterke veksten i boliginvesteringene siden slutten av 2003 har først og fremst vært sterk realinntektsvekst, lavere realrenter og sterk vekst i prisene på boliger i annenhåndsmarkedet.

Høye og økende igangsettingstall for boliger gjennom 4. kvartal i fjor og 1. kvartal i år, samt utsikter til fortsatt god vekst i disponibel realinntekt, peker i retning av at boliginvesteringene vil holde seg på et høyt nivå gjennom prognoseperioden. Boligkapitalen ligger imidlertid nå på et historisk sett meget høyt nivå.

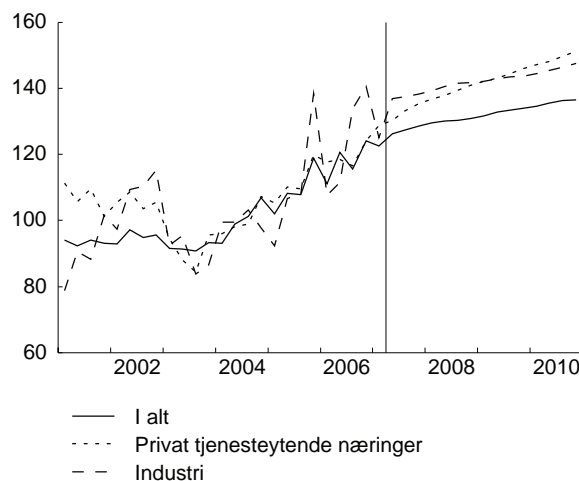
Det vil, sammen med høyere realrenter, ventelig bidra til å bremse både boliginvesteringene og boligprisveksten framover. Vi venter nå at boliginvesteringene vil øke med rundt 5,5 prosent i år, for så å flate ytterligere ut gjennom resten av prognoseperioden. Bruktboligprisene på sin side anslås å øke med rundt 14 prosent i 2007. Deretter ventes veksten i bruktboligprisene å synke, men likevel slik at realprisveksten fortsatt er positiv i 2010.

Betydelig investeringsvekst

Den sterke veksten i bruttoinvesteringer har vedvart lengre enn vi har anslått i tidligere analyser, og nye nasjonalregnskapstall tyder på at oppgangen har fortsatt inn i 2007. De sesongjusterte investeringstallene fra KNR viser et ganske volatilt bilde, og investeringene i Fastlands-Norge gikk litt ned i 1. kvartal i år, etter en kraftig økning i kvartalet før. Investeringene i fastlandsnæringene økte på årsbasis med 8,5 prosent i 2006, mens investeringene i 1. kvartal i år var 10,1 prosent høyere enn i samme kvartal året før. Innenfor industrien og privat tjenesteyting var firekvartalsvek-

Investeringer i Fastlands-Norge

Sesongjusterte volumindekser, 2004=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

sten i investeringene høy i 1. kvartal 2007, vel 14 prosent.

SSBs investeringstelling tyder på at industriinvesteringene kan bli 10-15 prosent høyere i 2007 enn året før. Tellingen tyder også på høye investeringer i kraftmarkedet i år, og investeringene her kan bli over 20 prosent høyere i år enn i 2006.

I våre prognoser har vi derfor lagt til grunn en fortsatt høy investeringsvekst inneværende år. For 2007 anslår vi at industriinvesteringene blir i overkant av 10 prosent høyere enn de var i 2006, mens veksten deretter vil ligge rundt 2 prosent årlig ut prognoseperioden. Veksten i investeringene i fastlandsnæringene antas å bli om lag 8 prosent i 2007 og mellom 2 og 3 ½ prosent ut 2010.

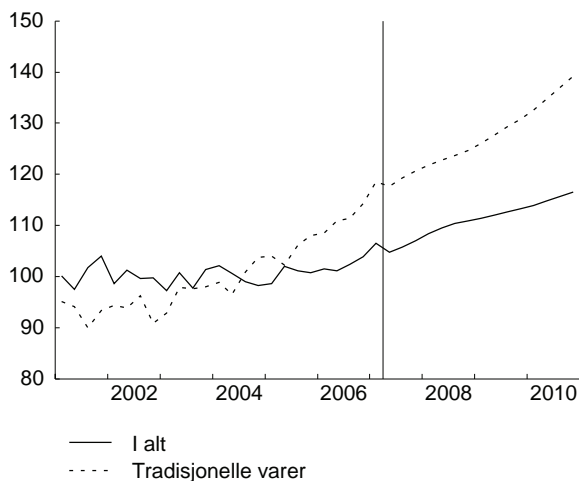
Litt lavere vekst i eksporten av tradisjonelle varer

Justert for normale sesongvariasjoner var den samlede eksporten i 1. kvartal i år 2,5 prosent høyere enn i kvartalet før. Dette er den høyeste kvartalsveksten på nesten to år. Volumet av tradisjonell vareeksport økte med 3,7 prosent i 1. kvartal i år. Denne veksten kan i stor grad føres tilbake til en særlig sterk utvikling innenfor eksport av fisk, kontor- og datamaskiner, samt kjemiske og mineralske produkter. Total eksport av tjenester steg med 3,4 prosent i 1. kvartal. Dette kan i hovedsak tilskrives en kraftig oppgang innenfor forretningsmessig tjenesteyting. De sesongjusterte KNR-tallene viser også en klar økning i råoljeeksporten i 1. kvartal, slik at råolje og naturgass samlet sett økte med 3,6 prosent. Betydelig lavere eksport av skip trakk veksten i samlet eksport ned.

Prisene på tradisjonelle eksportvarer falt med 0,6 prosent i 1. kvartal. Prisene på metaller steg imidlertid med 2,3 prosent. Dette er likevel en lav vekst etter at prisene gjennom fjoråret økte med 50 prosent. Prisen

Eksport

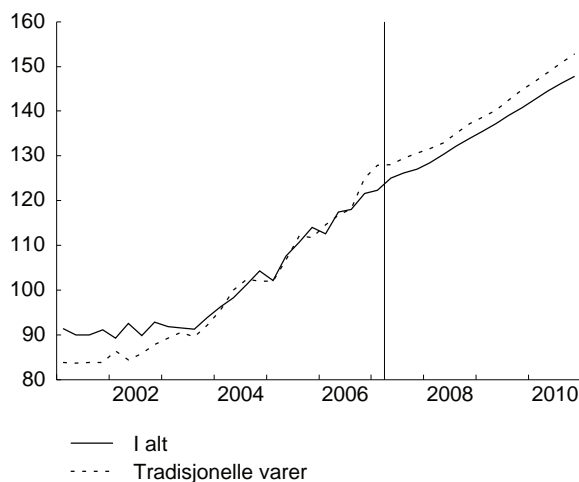
Sesongjusterte volumindekser, 2004=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Import

Sesongjusterte volumindekser, 2004=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

på råolje falt med 5,9 prosent fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år, og bidro dermed til at eksportprisene samlet sett sank med 1,8 prosent.

For resten av året og i 2008 forventer vi en avdempning i volumveksten i den tradisjonelle vareeksporten, som følge av noe lavere etterspørselsvekst hos våre handelspartnere. I 2009 snur den internasjonale konjunkturutviklingen, og eksporten tar seg derfor opp mot slutten av prognosebanen.

Eksporten av olje og gass vil på årsbasis i 2007 trolig reduseres med over 2 prosent fra i fjor. I 2008 ventes imidlertid denne eksporten å øke kraftig. Den samlede eksporten antas i år å vokse med opp mot 3 prosent, til dels drevet av en fortsatt god utvikling innenfor tjenestesektoren. I 2008 vil den bedre eksportutviklingen innenfor olje og gass bidra til at samlet eksport øker med over 5 prosent. I 2009 og 2010 dempes vek-

sten noe, som følge av en svakere utvikling innenfor olje og gass. Bedrede internasjonale konjunkturer bidrar likevel til et oppsving innenfor tradisjonelle varer, og samlet eksport forventes å vokse med om lag 2,5 prosent i 2010.

Moderat importvekst fra neste år

Importen av tradisjonelle varer økte med 2,3 prosent i 1. kvartal, etter en økning på hele 5,8 prosent kvartalet før. Avdempingen i veksten kan tilbakeføres til lavere investeringsvekst, mens høy vekst i konsumet demper utslaget noe. Importen av biler var spesielt høy i 4. kvartal i fjor. Det trekker importveksten noe ned i 1. kvartal i år. Importveksten kan i stor grad tilskrives verkstedsprodukter og industrielle råvarer. Den sterke konsumveksten bidro til en fortsatt sterk vekst i importen av tekstiler, bekledningsvarer og skotøy. Importen av tjenester falt med 3 prosent i 1. kvartal etter en klar økning gjennom andre halvår i fjor. Samlet import steg dermed bare med 0,6 prosent.

Importprisene på tradisjonelle varer steg med 0,2 prosent i 1. kvartal i år. De aller fleste varegruppene falt i pris, men en prisstigning på metaller på 5,1 prosent bidro likevel til en svak prisøkning. Det var et spesielt kraftig fall i elektrisitetsprisene, på om lag 41 prosent.

I inneværende år legger vi til grunn at importveksten for tradisjonelle varer vil bli rundt 8 prosent. Dette er en avdemping i forhold til 2006, da importveksten av tradisjonelle varer var nær 10 prosent. Neste år ventes veksten å avta ytterligere, til om lag 4 prosent, i tråd med lavere vekst i innenlandsk etterspørsel og mindre behov for import av elektrisk kraft. I 2009 og 2010 venter vi at veksten igjen vil ta seg opp, til rundt 6 prosent. Vi regner med at det vil bli overlevd én ny fregatt i hvert av årene i prognoseperioden. Dette vil derfor ikke påvirke importveksten framover. Fra 2008 og ut prognoseperioden vil importprisene falle, blant annet som følge av en sterkere krone. Vi legger derfor til grunn økende importandeler og en importvekst høyere enn veksten i innenlandsk etterspørsel.

Fortsatt høy produksjonsvekst

De siste KNR-tallene viser at veksten i norsk økonomi fortsatt er høy. Samlet BNP økte med 2,8 prosent fra 2005 til 2006 og for fastlandsøkonomien var produksjonsveksten hele 4,6 prosent. Vekstratene var omtrent de samme i 2005. I 1. kvartal 2007 var vekstraten for BNP regnet som årlig rate om lag som årsveksten i fjor, mens veksten i fastlandsøkonomien var enda sterkere enn gjennomsnittet for fjoråret. Produksjonsveksten er høy i de fleste hovedsektorer av fastlandsøkonomien. De fleste etterspørselskomponentene økte fortsatt om lag som før eller endog noe mer i årets første kvartal. Produksjonsveksten er fortsatt høy i privat tjenesteproduksjon, og i siste kvartal bidro også produksjon i offentlig tjenesteyting mer til vek-

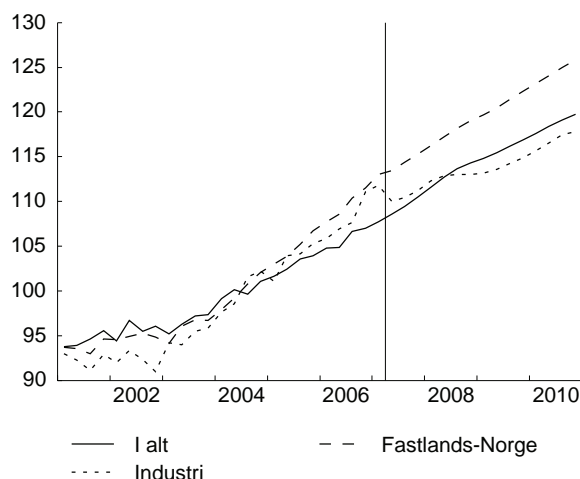
sten i fastlandsøkonomien. Byggevirkingsheten har bidratt mye til BNP-veksten i vinterhalvåret, og den milde vinteren kan ha ført til noe høyere aktivitet enn normalt for årstiden. Veksten i industriproduksjonen fortsetter. Det er særlig verkstedsproduksjonen og aktiviteten i verftene som trekker veksten opp.

Vekstimpulsene fra internasjonal økonomi vil antakelig bli noe dempet framover og bidra til at tradisjonell eksport av varer og tjenester vil vokse mindre de neste par årene enn i senere tid. Dette vil isolert sett dempe veksten i deler av industrien. En styrking av kronekursen, som følger av økende rentedifferanse overfor utlandet, vil bidra til å svekke konkurranseevnen og dempe eksportveksten og dermed også industriproduksjonen. Investeringene i petroleumssektoren fortsetter derimot å vokse mye og bidrar til å forsterke høykonjunkturen. Vi har nok en gang oppjustert våre anslag for disse investeringene framover, og i RNB er de til dels betydelig oppjustert i 2009 og 2010. Dette bidrar til at produksjonsveksten i industrien holdes oppe framover i sterkere grad enn vi tidligere har regnet med. Med en sterk vekst i økonomien vil også fastlandsnæringenes investeringer og boliginvesteringene vokse. I tillegg ser det ut til at en i tiden framover får betydelige investeringer i fastlandsøkonomien knyttet til energiproduksjon. Dette bidrar til vekst i investeringsorienterte sektorer som bygg og anlegg, samt deler av både industri og tjenesteyting.

Vi anslår nå en vekst i BNP Fastlands-Norge på om lag 4 prosent fra 2006 til 2007, som er klart høyere enn anslått trendvekst i norsk økonomi. Høykonjunkturen vil altså vedvare i 2007. Samlet BNP vil vokse om lag som året før fordi oljeproduksjonen fortsetter å falle i 2007. I 2008 forventer vi derimot en klart sterkere vekst i samlet BNP som følge av sterk økning i gassutvinningen knyttet til oppstart av produksjon ved flere nye anlegg. Når veksten i fastlandsøkonomien anslås å bli lavere neste år enn i 2007, skyldes det både forventede effekter av et høyere rentenivå både på konsum og investeringer og lavere eksportvekst fra fastlandsøkonomien. Likevel har vi oppjustert våre vekstanslag for neste år ganske klart som følge av høyere investeringsanslag i oljesektoren og økt utvinningstempo, som også får effekter på fastlandsøkonomien gjennom leveranser til petroleumsutvinningen.

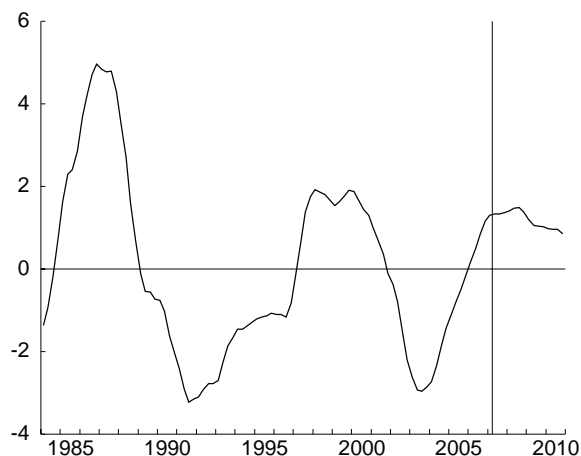
Effektene av svakere vekst internasjonalt og styrking av kronekursen påvirker produksjonsveksten negativt i 2009. Dette gjelder i særlig grad i industrien, der veksten forventes å bli beskjeden. Dette legger også en demper på veksten i investeringene i fastlandsøkonomien. Veksten i oljeinvesteringene fortsetter i høyt tempo og bidrar til at produksjonsveksten holdes oppe. Finanspolitikken er imidlertid forutsatt å gi samme impulser som tidligere og bidrar således ikke til å endre veksten i produksjonen i forhold til i 2007 og 2008. Realrenta etter skatt for husholdningene anslås til om lag 3 prosent fra 2008 og framover, noe

Bruttonasjonalprodukt Sesongjusterte volumindekser, 2004=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

BNP Fastlands-Norge Avvik fra beregnet trend i prosent

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

som er klart høyere enn i de to siste årene. Den sterke reallønnsveksten vil imidlertid bidra til å holde konsumveksten oppe. Vi venter at veksten i fastlandsøkonomien i 2009 kommer ned i underkant av anslått trendvekst i økonomien, i hovedsak som følge av strammere pengepolitikk og svakere internasjonale konjunkturer i årene forut.

Gjennom 2009 antar vi imidlertid at et nytt konjunkturoppsving vil inntreffe internasjonalt. Det vil gradvis øke etterspørselen etter norsk eksport og bidra til at økonomien får nye vekstimpulser. Oljeinvesteringene antas som nevnt å ville øke mer enn før og i om lag samme tempo som i 2009. Med en rentedifferanse overfor utlandet på 1,5 prosentpoeng i 2008, regner vi ikke med nye negative impulser fra pengepolitikken i 2009. Veksten i norsk økonomi vil derfor på ny gradvis tilta. Dette gjelder særlig for industrien. Vi ser imidlertid ikke for oss at veksten vil nå opp til det

Makroøkonomiske hovedstørrelser 2006-2010. Regnskap og prognoser. Prosentvis endring fra året før der ikke annet framgår

	Regnskap 2006	Prognoser								
		2007			2008		2009		2010	
		SSB	FIN	NB	SSB	NB	SSB	NB	SSB	NB
Realøkonomi										
Konsum i husholdninger mv.	4,4	4,7	4,0	4	3,9	3	3,6	2 3/4	3,8	2 3/4
Konsum i offentlig forvaltning	3,3	3,2	3,1	3	3,2	3	2,7	.	3,0	.
Bruttoinvestering i fast realkapital	7,4	7,3	6,1	..	4,4	..	3,9	..	4,1	..
Utvinning og rørtransport ¹	4,4	6,5	5,0	2 1/2	9,7	0	9,3	5	10,3	5
Fastlands-Norge	8,0	7,1	6,7	5 3/4	2,7	1 1/4	2,3	..	2,0	..
Næringer	8,5	8,1	7,5	..	3,4	..	2,3	..	2,5	..
Bolig	6,5	5,3	5,0	..	1,5	..	1,4	..	0,8	..
Offentlig forvaltning	9,1	7,5	7,4	..	3,0	..	3,5	..	2,9	..
Etterspørsel fra Fastlands-Norge ²	4,7	4,8	4,3	4	3,5	2 3/4	3,1	2 1/4	3,3	2 1/4
Lagerendring ³	0,2	-0,4	0,0	..	0,0	..	0,0	..
Eksport	1,6	2,7	1,5	..	4,9	..	2,0	..	2,6	..
Råolje og naturgass	-6,5	-2,4	-3,6	..	6,8	..	-0,4	..	-0,3	..
Tradisjonelle varer ⁴	5,9	6,7	4,8	7	3,9	3 1/2	4,4	..	5,7	..
Import	8,2	6,8	5,9	5 1/2	4,4	3 1/4	5,2	..	5,2	..
Tradisjonelle varer	9,7	8,1	6,0	..	3,9	..	5,6	..	6,0	..
Bruttonasjonalprodukt	2,8	2,9	2,5	2 3/4	4,0	3 1/4	2,2	1 3/4	2,6	1 1/4
Fastlands-Norge	4,6	4,1	3,7	3 3/4	3,4	2 1/4	2,7	2	3,0	2
Arbeidsmarked										
Sysselsatte personer	3,1	2,5	2,1	2 1/4	1,2	1/4	1,1	0	1,0	0
Arbeidsledighetsrate (nivå)	3,4	2,7	2,5	2 3/4	2,6	3	2,6	3 1/2	2,5	3 3/4
Priser og lønninger										
Lønn per normalsårsverk	4,3	5,5	4 3/4	5 1/4	5,5	5 1/4	5,0	4 3/4	4,7	4 1/4
Konsumprisindeksen (KPI)	2,3	0,7	3/4	3/4	2,5	2 1/2	1,7	2 1/2	1,8	2 1/2
KPI-JAE ⁵	0,8	1,6	1 1/2	1 1/2	1,9	2	1,7	2 1/2	1,8	2 1/2
Eksportpris tradisjonelle varer	11,7	2,0	-6,0	..	-2,6	..	4,1	..
Importpris tradisjonelle varer	4,7	2,6	-3,2	..	-1,8	..	0,5	..
Boligpris ⁶	12,9	14,1	7,2	..	3,0	..	2,7	..
Utenriksøkonomi										
Driftsbalansen, mrd. kroner	359,2	311,3	315,6	..	293,6	..	291,2	..
Driftsbalansen i prosent av BNP	16,7	14,2	12,9	..	13,7	..	12,4	..	11,8	..
MEMO:										
Husholdningenes sparerate (nivå)	1,3	4,8	1,8	..	5,2	..	5,4	..	5,3	..
Pengemarkedsrente (nivå)	3,1	4,6	..	4 1/2	5,3	5 1/2	5,3	5 1/2	5,3	5 1/2
Utlånsrente, banker (nivå) ⁷	4,3	5,4	6,2	..	6,3	..	6,3	..
Råoljepris i kroner (nivå) ⁸	414	385	370	..	360	..	354	..	350,0	..
Eksportmarksindikator	8,7	6,6	3,8	..	4,3	..	6,6	..
Importveid kronekurs (44 land) ⁹	0,6	0,3	..	-1/4	-1,2	0	-2,1	1/2	-1,1	1

¹ Finansdepartementets anslag inkluderer tjenester tilknyttet oljeutvinning.² Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner + konsum i offentlig forvaltning + bruttoinvesteringer i fast kapital i Fastlands-Norge.³ Endring i lagerendring i prosent av BNP.⁴ Norges Bank gir anslag for tradisjonell eksport, som også inkluderer en del tjenester.⁵ KPI justert for avgiftsendringer og uten energivarer (KPI-JAE).⁶ Selveier.⁷ Husholdningenes lånerente i private finansinstitusjoner. Gjennomsnitt for året.⁸ Gjennomsnittlig spotpris, Brent Blend.⁹ Positivt tall innebærer svekket krone.

Kilde: Statistisk sentralbyrå (SSB), Finansdepartementet, St.meld.nr. 2 (2006-2007), (FIN), Norges Bank, Inflasjonsrapport 1/2007 (NB).

nivået vi har hatt i senere år, og for 2010 anslår vi at veksten vil bli om lag på linje med trendveksten for norsk økonomi.

Vekstanslagene for norsk økonomi er oppjustert i forhold til anslagene i vår forrige konjunkturrapport. Noen klar avmatning av høykonjunktoren ser vi knapt spor av, selv om veksten dempes noe.

Arbeidskraftsreservene og arbeidsinnvandring gir fortsatt sysselsettingsvekst

Nasjonalregnskapet har aldri før registrert så høy sysselsettingsvekst som i 2006. Sysselsettingen var 3,1 prosent høyere enn i 2005. Veksten fortsatte i samme takt også i 1. kvartal 2007. Den sesongjusterte veksten fra 4. kvartal 2006 var på 3,2 prosent regnet som årlig rate. Gjennom de to siste årene har sysselsettingen vokst med hele 137 000 personer.

Det har vært spesielt sterk sysselsettingsvekst i bygge- og anleggsvirksomhet og forretningsmessig tjenesteyting. Til sammen sto disse to næringene for vel 40 prosent av den samlede sysselsettingsøkningen fra 1. kvartal i fjor til 1. kvartal i år, og over halvparten av den sesongjusterte veksten fra 4. kvartal i fjor.

Ikke minst som følge av den kraftige veksten i arbeidsinnvandringen etter utvidelsen av EU 1. mai 2004, har befolkningen og arbeidsstyrken vokst betydelig de siste årene og dermed muliggjort den store sysselsettingsøkningen. Befolkningen i alderen 15-74 år økte med 112 000 fra 1. kvartal 2005 til 1. kvartal 2007. Tilknytningen til arbeidslivet er lavest i de yngste og eldste aldersgruppene, og siden mye av veksten i befolkningen kom blant de yngre og eldre, holdt den samlede yrkesdeltakelsen ifølge Arbeidskraftsundersøkelsen (AKU) seg om lag uendret i perioden. Andelen sysselsatte i befolkningen økte imidlertid med 1,6 prosentpoeng i perioden, til 70 prosent i 1. kvartal i år.

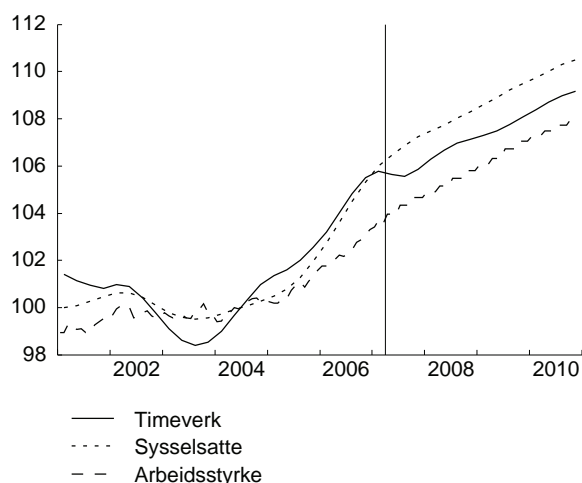
Fra 1. kvartal i fjor til 1. kvartal i år økte andelen i arbeidsstyrken over 55 år markert; fra knapt 47 prosent til 49 prosent. For aldersgruppen 67-74 år økte andelen med hele 4 prosentpoeng til nær 11 prosent. Økningen blant de eldste kom i form av flere med kort deltidsstilling ved siden av alderspensjonen. Selv om den formelle pensjoneringsalderen er 67 år, avhenger den faktiske pensjoneringsalderen av omfanget av uføretrygding og avtalefestet pensjon (AFP). Tall fra Arbeids- og velferdsetaten (NAV) viser at forventet pensjoneringsalder har steget siden slutten av 1990-tallet, og pensjoneringsalderen for dagens 50-åring er den samme i dag som i årene 1987-1990 til tross for innføringen av AFP i mellomtiden. Dette skyldes at samtidig som folk har gått av med AFP, så har det vært en klar nedgang i tilbøyeligheten til å bli uførepensjonert i alderen 50-62 år.

Den sterke sysselsettingsveksten har også gitt seg utslag i en markert nedgang i arbeidsledigheten. Både den registrerte ledigheten hos NAV og AKU-ledigheten har blitt betydelig redusert. Mens den sesongjusterte ledigheten ifølge AKU var rundt 4,5 prosent gjennom hele 2005, falt den kraftig gjennom 2006 og var i januar i år kommet ned i 2,7 prosent, litt lavere enn ledighetsbunnen i den forrige høykonjunkturen på slutten av 1990-tallet. Ledigheten lå imidlertid stabilt på 2,7 prosent i februar og mars i år. Om det er et tegn på at nedgangen nå har stoppet opp, er for tidlig å si. Dessuten har den registrerte ledigheten fortsatt å falle i perioden.

Presset i arbeidsmarkedet gir seg utslag i at yrkesdeltakelsen og sysselsettingen øker blant grupper som har lav yrkesfrekvens og vanskeligheter på arbeidsmarkedet i utgangspunktet. Arbeidsgivere må nå i større grad enn tidligere lete blant disse gruppene hvis de ønsker å ansette flere. Samtidig øker motivasjonen til å søke arbeid for de som tidligere var inakti-

Arbeidsstyrke, sysselsetting og timeverk

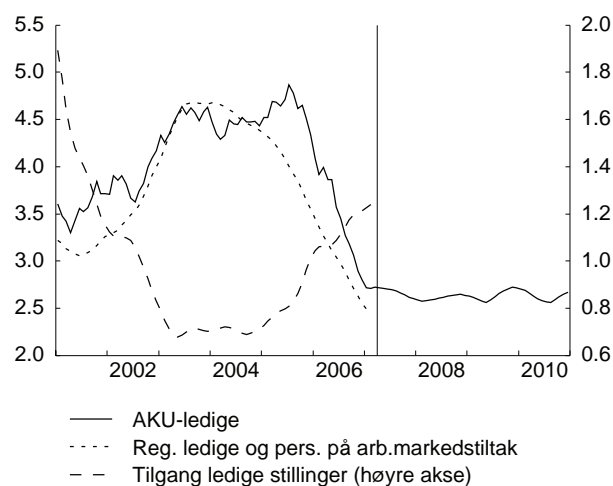
Sesongjusterte og glattede indekser, 2004=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Arbeidsledige og tilgangen på ledige stillinger

Prosent av arbeidsstyrken. Sesongjustert og glattet

Kilde: Arbeidsdirektoratet og Statistisk sentralbyrå.

ve. Økningen i yrkesdeltakelsen blant eldre er et tegn på dette. De langtidsledige er en annen gruppe som ser ut til å dra nytte av det stramme arbeidsmarkedet. Ifølge AKU var 25 prosent av de ledige langtidsledige i 1. kvartal i år. Det er 8 prosentpoeng lavere enn ett år tidligere, og denne nedgangen har kommet i en periode da antall ledige totalt har gått kraftig ned. Mens antall korttidsledige er redusert med vel 20 prosent i perioden, er antall langtidsledige redusert med hele 50 prosent. Personer med en ledighetslengde over et halvt år regnes som langtidsledige, men den største nedgangen det siste året har kommet blant personer med mer enn ett års ledighet. Også den registrerte ledigheten blant førstegenerasjonsinnvandrere har gått markert ned; fra 8,1 prosent i 1. kvartal i fjor til 6,0 prosent i 1. kvartal i år. Ved utgangen av februar i år utgjorde innvandrere 22 prosent av de arbeidsledige.

Virkninger av økt arbeidsinnvandring

Ifølge UDI økte antallet gyldige arbeidstillatelser med knapt 19 000 fra 1. januar 2006 til 1. januar 2007. Nordiske borgere trenger ikke arbeidstillatelse og er ikke inkludert i tallet. Antall arbeidstillatelser økte om lag like mye året før, og det ser dermed ut til at arbeidsinnvandringen har vokst relativt jevnt siden EU-utvidelsen 1. mai 2004. Antallet arbeidstillatelser til polakker økte med 12 000 i 2006, og i denne boksen viser vi en beregning av virkningen på norsk økonomi av en årlig økning i denne arbeidsinnvandringen.

I beregningen, som er gjort med vår makroøkonomiske modell KVARTS, er arbeidstilbudet initialt økt med 3 000 personer hvert kvartal fra og med 3. kvartal 2004 og til og med 4. kvartal 2006. Deretter er arbeidsinnvandringen holdt uendret på nivået fra 4. kvartal 2006. Det er da 30 000 flere innvandrere enn i banen uten innvandringen. Det er for enkelthets skyld antatt at disse arbeidstakerne sysselsettes i bygge- og anleggsvirksomhet til en lavere lønn enn gjennomsnittet forøvrig. Dette reduserer gjennomsnittlig timelønnsvekst i bygge- og anleggsvirksomhet med rundt 5 prosentpoeng årlig, sammenliknet med en situasjon uten arbeidsinnvandringen. Det er samtidig antatt at for hvert årsverk som utføres overføres 100 000 kroner til hjemlandet. Dette innebærer at de nye arbeidstakerne bruker en mindre andel av sin inntekt til å etterspørre varer og tjenester i Norge sammenliknet med de norske arbeidstakerne. Det er kun endringer knyttet til innvandrernes arbeidstilbud som er vurdert. Det er for eksempel ikke antatt at dette påvirker sysselsettingen innen barnehager, skoler, sykehus og lignende.

Betydningen av innvandringen for boliginvesteringene er usikre. Tilgangen på billige bygge- og anleggsarbeidere reduserer byggekostnadene, men det har vært vanskelig å finne en klar sammenheng mellom byggekostnadene og boliginvesteringene historisk. Det er i hovedsak realinntekten til husholdningene og realrenta som bestemmer utviklingen i boliginvesteringene i våre modeller (se Sosiale og økonomiske studier nr. 108 s. 183, Statistisk sentralbyrå, 2002). Årsaken kan være at utviklingen i byggekostnadene i stor grad har sammenfalt med husholdningenes lønnsinntekter, og derfor ikke har blitt fanget opp med separat forklarings-

kraft. I denne beregningen synker imidlertid byggekostnadene klart mer enn husholdningenes inntekter, og vi har derfor antatt at husholdningenes samlede utgifter til boliginvesteringer holdes om lag uendret når innvandringen øker. Dette innebærer at husholdningene bruker det de «sparer» på reduserte byggekostnader til å øke byggeaktiviteten om lag tilsvarende.

Tabellen og figurene oppsummerer resultatene fra beregningen. Tabellen viser effekten av den økte innvandringen, og figurene viser hvordan ledigheten og lønnsveksten hadde utviklet seg uten innvandringen. Effektene av det økte arbeidstilbudet kommer i hovedsak gjennom virkningen på arbeidsledigheten. De økte boliginvesteringene drar i retning av økt sysselsetting, men arbeidstilbudet øker mer slik at ledigheten blir høyere i hele perioden. I 2006 er ledigheten 0,4 prosentpoeng høyere enn uten arbeidsinnvandringen. Økt ledighet presser imidlertid lønningene og bedriftenes kostnader nedover, og konkurranseevnen til norsk næringsliv bedres. Redusert lønnsvekst bidrar også til redusert konsumprisvekst. I tråd med modellen for Norges Banks rentesetting i perioden 2001-2006 som er beskrevet i boksen på side 11, har vi antatt at renta settes for å stabilisere både konsumprisveksten og ledigheten. Renta blir derfor $\frac{3}{4}$ prosentpoeng lavere gjennom beregningsperioden. Kronkursen blir da litt svakere og bidrar ytterligere til bedret konkurranseevne for næringslivet. Dette trekker i retning av økt produksjon og sysselsetting.

Konsumprisene synker ikke like mye som lønningene. Dermed reduseres husholdningenes disponible realinntekter. Husholdningene får riktignok en del av det økte overskuddet i næringslivet, økt arbeidsledighetstrygd og reduserte netto renteutgifter, men den samlede inntektsvirkningen er likevel negativ. Dette bidrar til å trekke husholdningenes konsum ned. Nedgangen i reallønningene bidrar også til at bedriftene i noen grad erstatter produktinnsats med arbeidskraft og dette forsterker økningen i sysselsettingen. Alt i alt øker samlet produksjon svakt, mens sysselsettingen og antall timeverk øker noe mer. Vridningen mot økt bruk av arbeidskraft bidrar således til å redusere arbeidskrafts-

Virkninger av økt arbeidsinnvandring

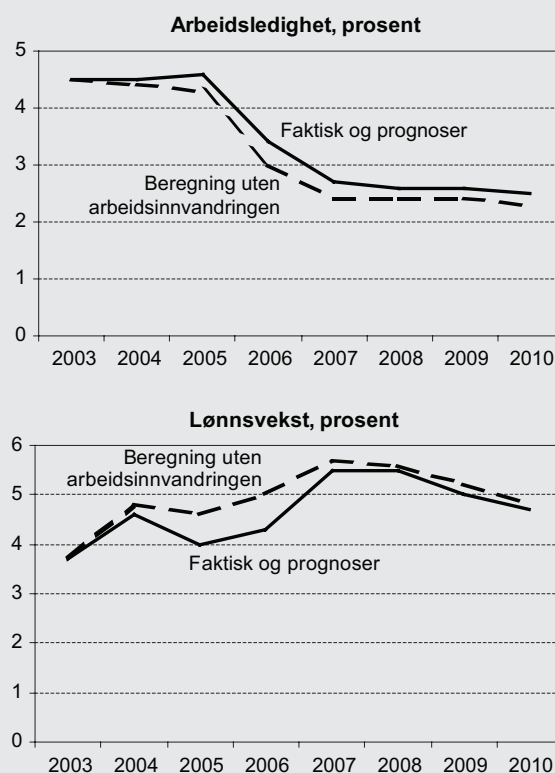
Virkning i prosent der ikke annet framgår	2004	2005	2006	Gj.snitt 2007-2010
Arbeidstilbud	0,1	0,4	0,7	0,7
Sysselsetting	0,0	0,1	0,3	0,4
Ledighetsrate, absolutte avik i prosentpoeng	0,1	0,3	0,4	0,3
BNP Fastlands-Norge	0,0	0,2	0,3	0,2
- Industri	0,0	0,3	0,6	0,9
Lønninger	-0,2	-0,8	-1,5	-1,9
KPI	0,0	0,0	-0,1	-0,4
Kronkurs (positive tall betyr svakere NOK)	0,1	1,0	2,0	2,0
Husholdningenes disponible realinntekt	-0,2	-0,9	-1,7	-1,7
Konsum i husholdningene	-0,1	-0,3	-0,5	-0,9
Boliginvesteringer	0,9	2,8	4,6	4,5
Husholdningenes sparerate, absolutte avik i prosentpoeng	-0,1	-0,6	-1,2	-0,8

produktiviteten, noe som forsterker nedgangen i reallønna. Økt arbeidsledighet og redusert lønn bidrar til å gjøre yrkesdeltakelsen mindre attraktiv, og vi vil oppleve en viss nedgang i arbeidstilbudet utenom arbeidsinnvandringen. Den samlede økningen i arbeidsstyrken blir derfor mindre enn arbeidsinnvandringen alene skulle tilsi.

I perioden 2004-2006 var det sterk oppgang i norsk økonomi, med spesielt kraftig vekst i boliginvesteringene. Boliginvesteringene var over 40 prosent høyere i 2006 enn i 2003. Sterk vekst i eksporten utenom olje og gass bidro også med viktige vekstimpulser i norsk økonomi i perioden. Moderat lønnsvekst og en svekket kronekurs bidro til å opprettholde konkurranseevnen for norsk næringsliv. Likevel økte ledigheten fram til midten av 2005, og tok ikke til å falle markert før i 2006. Sysselsettingen økte, men arbeidstilbudet økte også klart. Ifølge denne beregningen kan den økte arbeidsinnvandringen bidra til å forklare mye av utviklingen i perioden. Ledighetsnedgangen kan ha blitt utsatt, og reduserte byggekostnader bidro trolig til å øke boliginvesteringene. Arbeidsinnvandringen har gitt et mindre press i norsk økonomi, noe som har dempet lønnsveksten og gjort det mulig å holde rentenivået i Norge på et historisk sett svært lavt nivå i flere år og på linje med i euroområdet.

Økt tilknytning til arbeidsmarkedet for grupper som i et svakere arbeidsmarked har problemer med å få seg arbeid utgjør en arbeidskraftressurs. I tillegg bidrar arbeidsinnvandringen til å dempe presset i norsk økonomi i årene framover. Våre prognoser tyder på fortsatt klar etterspørselsvekst i norsk økonomi framover. Med et mindre fleksibelt arbeidsmarked ville dette i større grad gitt høyere lønns- og prisvekst. I en egen boks analyserer vi virkningen på norsk økonomi av arbeidsinnvandringen de siste årene.

Vi antar at veksten i arbeidsstyrken fortsetter i de kommende årene, men likevel i et noe lavere tempo enn det vi har sett siden 2005. Fortsatt økt arbeidsinnvandring, økt yrkesdeltakelse blant kvinner og eldre, samt flere arbeidstimer blant de som i dag arbeider færre timer enn det de ønsker, vil bidra til å fylle det økte arbeidskraftsbehovet i prognoseperioden. Ledigheten kan likevel komme noe mer ned, selv fra dagens lave nivå. Det forutsetter imidlertid ytterligere nedgang i ledigheten blant grupper som tradisjonelt har vanskeligheter med å få seg arbeid, som for eksempel innvandrere, yrkeshemmede og langtidsledige. Vi antar at AKU-ledigheten blir 2,7 prosent i 2007, men at den går ned til 2,6 prosent i 2008 og 2009. En forsterket vekst i norsk økonomi mot slutten av prognoseperioden antas å bringe ledigheten ytterligere ned til 2,5 prosent i 2010.

Formidabel reallønnsvekst

Foreløpige tall fra nasjonalregnskapet viser at det i forhold til samme periode året før var en markert økning i lønnsveksten i andre halvår i fjor, og at firekvartalsveksten har tatt seg ytterligere opp i 1. kvartal i år. Oppgjøret i fjor var imidlertid et hovedoppgjør. Siden en relativt stor andel av lønnsveksten kommer i form av tillegg på forsommeren i år med hovedoppgjør, følger utviklingen i lønningene et annerledes sesongmønster enn i år med mellomoppgjør. Lønnsveksten i andre halvår i fjor og i 1. kvartal i år var om lag den samme som tilsvarende periode for to år siden, i etterkant av forrige hovedoppgjør. På årsbasis økte lønn per normalårsverk med 4,3 prosent fra 2005 til 2006. Dette er omtrent som gjennomsnittlig lønnsvekst siden 2003. Den rekordsterke veksten i sysselsettingen siden 2005 har altså så langt ikke slått ut i høyere lønnsvekst, men det økte presset i arbeidsmarkedet vil trolig gi økt lønnsvekst framover. I høykonjunktoren fra 1998 til 2002 var lønnsveksten til sammenlikning om lag 1¼ prosentpoeng høyere.

Den markante veksten i arbeidsinnvandringen har sannsynligvis hindret en enda kraftigere nedgang i arbeidsledigheten enn den vi har sett, og derigjennom trolig bidratt til å redusere den generelle lønnsveksten i Norge. Samtidig har innvandringen muliggjort en sterk sysselsettingsvekst i for eksempel bygge- og anleggsvirksomhet og redusert veksten i gjennomsnittslønnen der. Fra 2005 til 2006 økte lønn per normalårsverk i bygge- og anleggsvirksomhet ifølge nasjonal-

regnskapet med 3,7 prosent, et halvt prosentpoeng mindre enn i industrien. Ifølge SSBs lønnsstatistikk for gjennomsnittlig månedslønn blant heltidsansatte i bygge- og anleggsvirksomhet var det for snekkere samlet ingen lønnsvekst fra 1. oktober 2005 til 1. oktober 2006. Lønnsveksten var også klart lavere enn gjennomsnittet forøvrig blant forskalingsnekkere, tømrere, rørleggere og malere. Bildet er imidlertid ikke entydig. I 1. kvartal i år var firekvartalsveksten i lønn per normalårsverk i bygge- og anleggsvirksomhet hele 5,9 prosent, noe som var høyere enn i industrien og i økonomien forøvrig. Tallene for 1. kvartal i år er riktignok svært usikre og mer usikre enn ved tilsvarende publisering tidligere år, ettersom nasjonalregnskapet har framskjøvet publiseringstidspunktet i år. I en egen boks har vi beregnet hva arbeidsinnvandringen kan ha betydd for lønnsveksten og for norsk økonomi forøvrig.

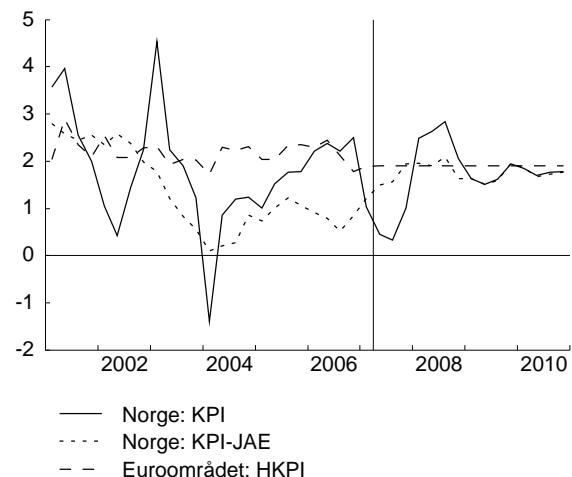
Det stramme arbeidsmarkedet og utsikter til fortsatt klar sysselsettingsvekst vil trolig føre til økt lønnsvekst framover gjennom økte generelle tariff tillegg, men også gjennom en viss økning i den såkalte lønnsglidningen, siden lønnsomheten i næringslivet er svært god. Sterk konkurranse om arbeidskraften kan imidlertid føre til at lønnsglidningen blir høyere enn det vi legger til grunn. På den annen side vil vedvarende sterk arbeidsinnvandring fortsatt kunne virke dempende på lønnsveksten.

Årets mellomoppgjør har blitt gjennomført uten konflikter og med liten hjelp fra meglingsinstansen. Oppgjørene har stort sett landet på en ramme, anslått av partene selv, på i underkant av 5 prosent. Vi anslår en vekst i lønn per normalårsverk på 5,5 prosent i år. Dette nasjonalregnskapsbegrepet skiller seg noe fra det lønnsbegrepet (årslønn) partene bruker blant annet ved at det også inkluderer overtid. Dessuten kan arbeidstidsendringer, som endringer i langtidssykefraværet og endringer i andelen på deltid, påvirke lønns-tallene forskjellig.

Til neste år venter vi at lønnsveksten vil holde seg om lag uendret fra i år, og i 2009 og 2010 antar vi en lønnsvekst på knappe 5 prosent. Selv om arbeidsmarkedet holder seg stramt gjennom hele prognoseperioden, er det i hovedsak endringer og ikke nivået på arbeidsledigheten som gir impulser til lønnsveksten. Virkningen er langvarig og først mot slutten av prognoseperioden vil virkningene på lønnsveksten fra ledighetsnedgangen gjennom 2006 være uttømt. I tillegg vil en moderat internasjonal nedgangskonjunktur legge et visst press på lønnsomheten til norske industribedrifter, noe som tradisjonelt sett også reduserer lønnsveksten.

Med en gjennomsnittlig lønnsvekst på over 5 prosent i vår fireårige prognoseperiode, og en konsumprisvekst på 1 ¾ prosent, ligger det an til en meget sterk kjøpekraftsforbedring for norske lønsmottakere i årene

Konsumprisindeksen Prosentvis vekst fra samme kvartal året før

Kilde: Statistisk sentralbyrå og Norges Bank.

framover. Samlet sett øker den gjennomsnittlige real-lønna med hele 15½ prosent fra 2006 til 2010, dersom våre prognoser slår til.

Litt høyere prisvekst

Til tross for høykonjunktoren i norsk økonomi og at prisene har økt litt den senere tid, er den underliggende prisstigningen på konsumvarer i Norge fremdeles lav. 12-månedersveksten i konsumprisindeksen justert for avgiftsendringer og uten energivarer (KPI-JAE), har siden august i fjor økt med 1,0 prosentpoeng og var i april i år kommet opp i 1,4 prosent. De fire siste årene har denne indikatoren for inflasjonen beveget seg i området 0 – 1,5 prosent, og dermed vært lavere enn Norges Banks målsone for pengepolitikken. Kraftige svingninger i energipriser, og særlig prisen på elektrisitet, har medført at veksten i konsumprisindeksen totalt (KPI) har variert mye mer enn veksten i KPI-JAE.

En oppsplitting av KPI etter leverende sektor, justert for avgiftsendringer og uten energivarer, viser at tendensen til økt inflasjon gjennom det siste halve året kan tilskrives utviklingen i alle hovedkomponentene, med ett unntak: Veksten i husleiene har avtatt, og nivået lå i april bare 1,4 prosent over nivået 12 måneder tidligere. Prisstigningstakten for øvrige norskproduserte varer og tjenester lå i april på knappe 2,5 prosent, og samlet sett en økning på noe under 2 prosentpoeng fra august 2006.

Lite tilsig til vannmagasinene bidro til at elektrisitet-sprisene i 2006 som årsgjennomsnitt var rekordhøye. Godt tilsig utover høsten i fjor snudde imidlertid utviklingen. Mye nedbør og mild vinter har bedret situasjonen ytterligere, og i årets uke 20 var fyllingsgraden i magasinene 5,5 prosentpoeng høyere enn medianen for perioden 1990-2005. Elektrisitetsprisene til husholdningene har derfor falt kontinuerlig i mer enn et

halvt år. I april i år var prisene 38 prosent lavere enn i september i fjor. Elektrisitet utgjør nær 4 prosent av husholdningenes forbruk slik at denne prisnedgangen isolert sett har trukket KPI ned med 1,5 prosent. I april lå KPI bare 0,3 prosent høyere enn for 12 måneder siden. 12-månedersveksten i KPI hadde da falt fra en topp i oktober i fjor på 2,5 prosent. Elektrisitetsprisene kommer trolig til å fortsette å falle fram mot sommeren, men ettersom de også gjorde det gjennom tilsvarende periode i fjor vil det neppe påvirke 12-månedersveksten i KPI i særlig grad.

Den lave underliggende prisveksten de fire siste årene kan føres tilbake til en rekke faktorer. Økt import fra lavkostland, noe sterkere krone og et lavt inflasjonsnivå globalt har bidratt til lav prisvekst på importerte konsumvarer. Relativt lav vekst i lønnskostnader per time samt høy vekst i produktiviteten, særlig innen varehandelen, har bidratt til at også prisveksten for norskproduserte varer og tjenester har vært lav, så lenge en holder energivarer utenfor.

Veksten i timelønnskostnadene har tatt seg noe opp gjennom de siste årene og ligger også an til å holde seg relativt høy framover. Etter lang tids konjunkturoppgang må en også vente at den høye produktivitsveksten reduseres. En styrking av kronekursen kan imidlertid komme til å motvirke impulsene fra de innenlandske kostnadskomponentene. Ifølge våre beregninger kommer veksten i KPI-JAE opp i 1,6 prosent i år, 0,8 prosentpoeng høyere enn i fjor. I 2008 venter vi at inflasjonen øker til 1,9 prosent. I årene deretter vil effektene av kronestyrkingen kunne trekke inflasjonen noe ned igjen, slik at veksten i KPI-JAE kan komme til å ligge i området 1,5 til 2,0 prosent.

Med utgangspunkt i terminprisene på kraft i midten av mai anslås elektrisitetsprisene til husholdningene som årsgjennomsnitt å bli 22 prosent lavere i 2007 enn i 2006. På grunn av at elektrisitetsprisen var spesielt høy i september og oktober i fjor kan KPI-veksten i disse månedene i år komme ned mot nær null. Også oljeprisutviklingen antas å bidra til å redusere prisveksten i 2007. En nedgang i oljeprisen på om lag 30 kroner fra 2006 til 2007 anslås å bidra til en reduksjon i KPI-veksten med knappe 0,2 prosentpoeng. Reelle avgiftsendringer fra nyttår bidrar trolig til å løfte KPI i 2007 med 0,2 prosent. KPI-veksten i 2007 anslås nå til 0,7 prosent.

Markedet for framtidige leveranser indikerer en ny klar økning i elektrisitetsprisene fram mot vinteren. Terminprisene for 1. kvartal 2008 er over 20 øre per kWh høyere enn prisen for juni i år. Vi anslår at gjennomsnittsprisen til husholdningene i 2008 vil øke med 20 prosent i forhold til i år. Oljeprisen er forutsatt å falle med 25 kroner fra 2007 til 2008. Vi har videre lagt til grunn at det i gjennomsnitt ikke foretas noen reelle avgiftsendringer i 2008 eller senere i prognosebanen. Høyere underliggende prisvekst og

elektrisitetsprisøkningen bidrar likevel til at den samlede prisstigningen tar seg kraftig opp neste år, og KPI-veksten for 2008 anslås nå til 2,5 prosent. I 2009 og 2010 legges det til grunn for beregningene at energiprisene endres om lag i tråd med den generelle prisstigningen. Veksten i KPI blir dermed tilnærmet den samme som for KPI-JAE.

Redusert overskudd i utenriksøkonomien

Handelen med tradisjonelle varer fortsatte å vise underskudd, som ifølge foreløpige nasjonalregnskapstall var på 37 milliarder kroner i 1. kvartal i år. Et stort eksportoverskudd for olje og gass på 122 milliarder kroner, samt et lite, men samtidig rekordhøyt overskudd på tjenestehandelen på 14 milliarder kroner, sørget for at overskuddet på handelsbalansen i årets første kvartal ble på 99 milliarder kroner. Det er en økning på vel 5 milliarder kroner i forhold til kvartalet før, og skyldes både en svak økning i verdien av samlet eksport og en svak reduksjon i verdien av samlet import. Eksportoverskuddet i 1. kvartal i 2006 tilsvarer om lag en fjerdedel av hele fjorårets overskudd.

Vi kan ennå ikke rapportere nasjonalregnskapstall for rente- og stønadsbalansen eller driftsbalansen for årets første kvartal. For året som helhet venter vi et handelsoverskudd på nesten 330 milliarder kroner. Et underskudd på rente- og stønadsbalansen ventes å bringe overskuddet på driftsbalansen ned til om lag 310 milliarder kroner. Det vil innebære en nedgang på rundt 60 milliarder kroner i forhold til året før, som tilsvarer om lag 3 prosent av BNP i 2006.

Hovedårsakene til nedgangen i driftsbalansen med utlandet er lavere oljepris i norske kroner, som har sunket med over 12 prosent i forhold til prisen i 2006, samt stagnerende og avtakende volum på oljeproduksjonen. Større volumvekst i importen enn i eksporten pluss en svakere utvikling i eksportprisene (ikke bare for petroleumsprodukter) enn i importprisene vil også trekke nedover. Framover vil rente- og stønadsbalansen trolig gi positive, men relativt små bidrag til driftsbalansen, som ventes å holde seg i et område rundt 300 milliarder kroner i prognoseperioden.

Makroøkonomiske hovedstørrelser. Sesongjustert. Faste 2004-priser. Millioner kroner

	Ujustert		Sesongjustert							
	2005	2006	05.2	05.3	05.4	06.1	06.2	06.3	06.4	07.1
Konsum i husholdn. og ideelle organisasjoner	812 122	847 569	202 962	204 694	204 550	208 104	211 259	213 111	215 198	221 423
Konsum i husholdninger	778 529	811 960	194 653	196 209	195 912	199 314	202 426	204 164	206 147	212 207
Varekonsum	404 922	421 609	101 171	102 309	101 503	103 531	104 669	106 062	107 752	112 270
Tjenestekonsum	348 998	361 259	86 916	87 564	88 338	88 807	90 259	90 587	91 520	92 178
Husholdningenes kjøp i utlandet	46 583	51 958	12 002	11 763	11 679	12 333	13 136	13 205	13 021	13 600
Utlendingers kjøp i Norge	-21 974	-22 866	-5 437	-5 427	-5 608	-5 357	-5 637	-5 690	-6 146	-5 841
Konsum i ideelle organisasjoner	33 593	35 609	8 310	8 485	8 638	8 790	8 833	8 947	9 051	9 216
Konsum i offentlig forvaltning	379 939	392 660	95 156	94 916	95 262	97 194	97 794	98 525	99 106	100 367
Konsum i statsforvaltningen	200 424	203 979	50 143	50 007	50 122	50 790	50 973	50 999	51 200	51 504
Konsum i statsforvaltningen, sivilt	172 548	176 510	43 123	43 102	43 208	43 859	44 080	44 171	44 386	44 706
Konsum i statsforvaltningen, forsvar	27 876	27 470	7 019	6 904	6 914	6 931	6 892	6 829	6 814	6 798
Konsum i kommuneforvaltningen	179 514	188 681	45 013	44 909	45 140	46 404	46 821	47 526	47 906	48 863
Bruttoinvestering i fast realkapital	349 319	375 080	85 238	85 364	96 696	87 769	95 058	94 778	97 057	96 425
Utvinning og rørtransport	84 924	88 700	21 429	20 662	23 084	20 691	21 379	23 350	23 184	21 822
Tjenester tilknyttet utvinning	-1 835	870	-2 851	919	44	-527	25	478	894	-79
Utenriks sjøfart	15 146	14 376	4 521	1 793	5 253	3 731	4 383	4 495	1 711	4 245
Fastlands-Norge	251 085	271 135	62 140	61 990	68 316	63 875	69 271	66 454	71 267	70 437
Fastlands-Norge utenom offentlig forvaltning	200 683	216 155	49 657	50 026	53 639	52 015	53 153	54 306	56 481	56 921
Næringer	120 056	130 312	29 734	29 939	32 731	31 100	31 904	32 791	34 274	34 226
Industri og bergverk	23 440	26 110	5 574	5 655	7 240	5 632	5 830	6 995	7 357	6 539
Annen vareproduksjon	19 775	21 827	5 118	5 343	4 756	5 099	5 592	5 633	5 461	5 432
Tjenester	76 840	82 375	19 043	18 942	20 736	20 369	20 482	20 163	21 456	22 255
Boliger (husholdninger)	80 628	85 843	19 923	20 087	20 908	20 915	21 249	21 514	22 207	22 695
Offentlig forvaltning	50 401	54 980	12 483	11 964	14 676	11 860	16 118	12 149	14 787	13 516
Lagerendring og statistiske avvik	50 538	58 919	9 012	17 807	12 501	16 482	12 772	16 390	14 532	7 211
Bruttoinvestering i alt	399 800	433 999	94 250	103 170	109 198	104 252	107 830	111 169	111 589	103 636
Innenlandsk sluttanvendelse	1 591 861	1 674 229	392 368	402 780	409 009	409 549	416 883	422 805	425 893	425 425
Etterspørsel fra Fastl.-Norge (ekskl. lagerendring)	1 443 145	1 511 364	360 258	361 599	368 127	369 172	378 324	378 091	385 572	392 227
Etterspørsel fra offentlig forvaltning	430 340	447 640	107 639	106 880	109 938	109 053	113 911	110 674	113 893	113 883
Eksport i alt	737 591	749 656	187 020	185 401	184 755	186 016	185 269	187 717	190 465	195 167
Tradisjonelle varer	220 746	233 721	53 652	55 677	56 685	56 904	58 166	58 444	59 958	62 179
Råolje og naturgass	320 559	299 812	81 753	80 192	78 795	77 518	74 421	74 632	73 416	76 065
Skip, plattformer og fly	10 781	12 192	5 401	3 316	1 055	3 188	1 770	3 261	3 974	1 978
Tjenester	185 505	203 930	46 215	46 216	48 221	48 406	50 912	51 380	53 117	54 945
Samlet sluttanvendelse	2 329 451	2 423 884	579 388	588 181	593 765	595 566	602 152	610 522	616 359	620 593
Import i alt	539 642	583 765	133 733	137 648	141 629	139 827	146 010	146 619	151 038	151 948
Tradisjonelle varer	349 862	383 849	86 294	90 593	90 284	92 615	94 373	95 543	101 055	103 373
Råolje og naturgass	2 953	1 457	488	531	1 310	423	178	169	717	589
Skip, plattformer og fly	10 421	12 232	2 616	2 669	3 030	2 711	4 682	3 145	1 694	1 823
Tjenester	176 406	186 227	44 336	43 855	47 005	44 078	46 778	47 762	47 573	46 162
Bruttonasjonalprodukt (markedsverdi)	1 789 867	1 840 119	445 655	450 532	452 135	455 739	456 142	463 903	465 320	468 645
Bruttonasjonalprodukt Fastl.-Norge (markedsverdi)	1 415 739	1 480 321	351 107	355 795	360 879	364 221	367 080	373 065	376 873	382 168
Oljevirkosomhet og utenriks sjøfart	374 128	359 798	94 548	94 737	91 256	91 518	89 062	90 838	88 447	86 477
Fastlands-Norge (basisverdi)	1 206 438	1 258 437	299 356	303 282	307 887	309 662	312 031	315 702	321 150	326 394
Fastlands-Norge utenom offentlig forvaltning	938 053	985 663	232 476	236 118	240 718	241 936	243 986	247 331	252 458	257 094
Industri og bergverk	168 159	174 989	42 122	42 212	42 675	42 908	43 344	43 626	45 012	45 321
Annen vareproduksjon	141 641	142 285	35 291	35 525	36 616	35 841	35 612	35 351	35 379	36 615
Tjenester inkl. boligjenester	628 254	668 389	155 063	158 382	161 427	163 187	165 031	168 354	172 066	175 159
Offentlig forvaltning	268 385	272 774	66 881	67 163	67 169	67 726	68 045	68 371	68 692	69 300
Korreksjonsposter	209 301	221 884	51 751	52 513	52 992	54 559	55 049	57 363	55 723	55 774

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Makroøkonomiske hovedstørrelser. Sesongjustert. Faste 2004-priser. Prosentvis endring fra foregående kvartal

	Ujustert		Sesongjustert							
	2005	2006	05.2	05.3	05.4	06.1	06.2	06.3	06.4	07.1
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	3,3	4,4	1,7	0,9	-0,1	1,7	1,5	0,9	1,0	2,9
Konsum i husholdninger	3,2	4,3	1,7	0,8	-0,2	1,7	1,6	0,9	1,0	2,9
Varekonsum	2,7	4,1	1,1	1,1	-0,8	2,0	1,1	1,3	1,6	4,2
Tjenestekonsum	2,7	3,5	1,1	0,7	0,9	0,5	1,6	0,4	1,0	0,7
Husholdningenes kjøp i utlandet	12,9	11,5	10,1	-2,0	-0,7	5,6	6,5	0,5	-1,4	4,5
Utenriks sjøfart	4,0	4,1	-1,3	-0,2	3,3	-4,5	5,2	0,9	8,0	-5,0
Konsum i ideelle organisasjoner	5,9	6,0	1,6	2,1	1,8	1,8	0,5	1,3	1,2	1,8
Konsum i offentlig forvaltning	1,8	3,3	0,6	-0,3	0,4	2,0	0,6	0,7	0,6	1,3
Konsum i statsforvaltningen	1,6	1,8	0,0	-0,3	0,2	1,3	0,4	0,1	0,4	0,6
Konsum i statsforvaltningen, sivilt	3,3	2,3	0,0	0,0	0,2	1,5	0,5	0,2	0,5	0,7
Konsum i statsforvaltningen, forsvar	-7,9	-1,5	-0,3	-1,6	0,1	0,2	-0,6	-0,9	-0,2	-0,2
Konsum i kommuneforvaltningen	2,0	5,1	1,2	-0,2	0,5	2,8	0,9	1,5	0,8	2,0
Bruttoinvestering i fast realkapital	11,2	7,4	4,1	0,1	13,3	-9,2	8,3	-0,3	2,4	-0,7
Utvinning og rørtransport	19,1	4,4	9,1	-3,6	11,7	-10,4	3,3	9,2	-0,7	-5,9
Tjenester tilknyttet utvinning	-165,2	-147,4	..	-132,2	-95,2	..	-104,7	..	86,8	-108,8
Utenriks sjøfart	50,0	-5,1	26,5	-60,3	193,0	-29,0	17,5	2,6	-61,9	148,1
Fastlands-Norge	9,1	8,0	6,1	-0,2	10,2	-6,5	8,4	-4,1	7,2	-1,2
Fastlands-Norge utenom offentlig forvaltning	11,9	7,7	4,8	0,7	7,2	-3,0	2,2	2,2	4,0	0,8
Næringer	10,2	8,5	7,6	0,7	9,3	-5,0	2,6	2,8	4,5	-0,1
Industri og bergverk	12,3	11,4	-15,5	1,4	28,0	-22,2	3,5	20,0	5,2	-11,1
Annen vareproduksjon	3,9	10,4	11,4	4,4	-11,0	7,2	9,7	0,7	-3,1	-0,5
Tjenester	11,3	7,2	4,6	-0,5	9,5	-1,8	0,6	-1,6	6,4	3,7
Boliger (husholdninger)	14,5	6,5	0,9	0,8	4,1	0,0	1,6	1,2	3,2	2,2
Offentlig forvaltning	-0,5	9,1	11,3	-4,2	22,7	-19,2	35,9	-24,6	21,7	-8,6
Lagerendring og statistiske avvik	50,1	16,6	-25,9	97,6	-29,8	31,8	-22,5	28,3	-11,3	-50,4
Bruttoinvestering i alt	14,9	8,6	0,2	9,5	5,8	-4,5	3,4	3,1	0,4	-7,1
Innenlandsk sluttanvendelse	5,6	5,2	1,0	2,7	1,5	0,1	1,8	1,4	0,7	-0,1
Etterspørsel fra Fastl.-Norge (ekskl. lagerendring)	3,9	4,7	2,1	0,4	1,8	0,3	2,5	-0,1	2,0	1,7
Etterspørsel fra offentlig forvaltning	1,5	4,0	1,7	-0,7	2,9	-0,8	4,5	-2,8	2,9	0,0
Eksport i alt	0,7	1,6	3,5	-0,9	-0,3	0,7	-0,4	1,3	1,5	2,5
Tradisjonelle varer	5,2	5,9	-1,7	3,8	1,8	0,4	2,2	0,5	2,6	3,7
Råolje og naturgass	-5,0	-6,5	1,6	-1,9	-1,7	-1,6	-4,0	0,3	-1,6	3,6
Skip, plattformer og fly	11,2	13,1	435,4	-38,6	-68,2	202,1	-44,5	84,2	21,9	-50,2
Tjenester	5,5	9,9	3,3	0,0	4,3	0,4	5,2	0,9	3,4	3,4
Samlet sluttanvendelse	4,0	4,1	1,8	1,5	0,9	0,3	1,1	1,4	1,0	0,7
Import i alt	8,6	8,2	5,3	2,9	2,9	-1,3	4,4	0,4	3,0	0,6
Tradisjonelle varer	8,2	9,7	4,6	5,0	-0,3	2,6	1,9	1,2	5,8	2,3
Råolje og naturgass	55,0	-50,6	-26,8	8,8	146,9	-67,8	-58,0	-4,7	323,8	-17,8
Skip, plattformer og fly	-20,6	17,4	24,2	2,1	13,5	-10,5	72,7	-32,8	-46,1	7,6
Tjenester	11,4	5,6	6,3	-1,1	7,2	-6,2	6,1	2,1	-0,4	-3,0
Bruttonasjonalprodukt (markedsverdi)	2,7	2,8	0,8	1,1	0,4	0,8	0,1	1,7	0,3	0,7
Bruttonasjonalprodukt Fastl.-Norge (markedsverdi)	4,5	4,6	0,8	1,3	1,4	0,9	0,8	1,6	1,0	1,4
Oljevirkosomhet og utenriks sjøfart	-3,5	-3,8	0,7	0,2	-3,7	0,3	-2,7	2,0	-2,6	-2,2
Fastlands-Norge (basisverdi)	4,4	4,3	1,1	1,3	1,5	0,6	0,8	1,2	1,7	1,6
Fastlands-Norge utenom offentlig forvaltning	5,3	5,1	1,7	1,6	1,9	0,5	0,8	1,4	2,1	1,8
Industri og bergverk	3,4	4,1	2,9	0,2	1,1	0,5	1,0	0,7	3,2	0,7
Annen vareproduksjon	9,0	0,5	2,8	0,7	3,1	-2,1	-0,6	-0,7	0,1	3,5
Tjenester inkl. boligjenester	5,0	6,4	1,1	2,1	1,9	1,1	1,1	2,0	2,2	1,8
Offentlig forvaltning	1,5	1,6	-0,7	0,4	0,0	0,8	0,5	0,5	0,5	0,9
Korreksjonsposter	4,5	6,0	-1,0	1,5	0,9	3,0	0,9	4,2	-2,9	0,1

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Makroøkonomiske hovedstørrelser. Sesongjustert. Prisindekser. 2004=100

	Ujustert		Sesongjustert							
	2005	2006	05.2	05.3	05.4	06.1	06.2	06.3	06.4	07.1
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	101,0	103,1	101,1	101,6	101,5	101,8	103,0	103,5	104,0	102,8
Konsum i offentlig forvaltning	102,6	106,5	102,1	103,1	103,5	104,4	106,1	107,2	108,3	108,4
Bruttoinvestering i fast kapital	102,8	106,6	103,5	103,2	103,4	103,8	106,2	107,7	108,0	108,1
Fastlands-Norge	102,0	105,5	102,1	101,7	103,0	103,8	105,0	105,7	107,2	107,5
Innenlandsk sluttanvendelse	101,9	105,0	103,0	102,6	102,3	103,1	105,4	105,7	105,8	105,8
Etterspørsel fra Fastlands-Norge	101,6	104,4	101,6	102,0	102,3	102,8	104,2	104,8	105,7	105,1
Eksport i alt	117,3	133,7	112,6	119,7	127,1	135,6	132,9	132,8	133,8	131,4
Tradisjonelle varer	104,0	116,2	102,2	105,7	106,9	111,2	115,2	118,9	120,0	119,3
Samlet sluttanvendelse	106,8	113,9	106,1	108,0	110,0	113,2	113,9	114,0	114,4	113,9
Import i alt	101,2	104,4	100,9	101,1	101,7	103,0	102,6	104,3	107,8	107,5
Tradisjonelle varer	100,4	105,0	100,5	100,4	100,2	103,0	102,7	104,9	109,3	109,5
Bruttonasjonalprodukt (markedsverdi)	108,5	116,9	107,7	110,1	112,6	116,4	117,5	117,1	116,6	115,9
Bruttonasjonalprodukt Fastl.-Norge (markedsverdi)	102,1	105,6	103,2	102,3	103,2	104,1	105,9	105,9	106,3	107,4

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Makroøkonomiske hovedstørrelser. Sesongjustert. Prisindeks. Prosentvis endring fra foregående kvartal

	Ujustert		Sesongjustert							
	2005	2006	05.2	05.3	05.4	06.1	06.2	06.3	06.4	07.1
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	1,0	2,0	1,4	0,5	-0,1	0,3	1,2	0,4	0,5	-1,2
Konsum i offentlig forvaltning	2,6	3,8	0,3	1,0	0,4	0,8	1,7	1,0	1,0	0,1
Bruttoinvestering i fast kapital	2,8	3,6	2,6	-0,3	0,3	0,4	2,3	1,4	0,4	0,0
Fastlands-Norge	2,0	3,4	1,0	-0,4	1,2	0,7	1,2	0,6	1,4	0,3
Innenlandsk sluttanvendelse	1,9	3,0	3,1	-0,4	-0,3	0,8	2,3	0,2	0,1	0,1
Etterspørsel fra Fastlands-Norge	1,6	2,7	1,0	0,5	0,3	0,5	1,3	0,6	0,8	-0,6
Eksport i alt	17,3	14,0	2,9	6,3	6,2	6,7	-1,9	-0,1	0,8	-1,8
Tradisjonelle varer	4,0	11,7	1,5	3,4	1,2	4,0	3,7	3,2	0,9	-0,6
Samlet sluttanvendelse	6,8	6,6	3,1	1,8	1,8	2,9	0,6	0,1	0,4	-0,5
Import i alt	1,2	3,2	-0,3	0,2	0,6	1,2	-0,4	1,7	3,3	-0,3
Tradisjonelle varer	0,4	4,7	0,0	-0,1	-0,2	2,8	-0,2	2,1	4,2	0,2
Bruttonasjonalprodukt (markedsverdi)	8,5	7,7	4,1	2,2	2,3	3,3	1,0	-0,4	-0,4	-0,5
Bruttonasjonalprodukt Fastl.-Norge (markedsverdi)	2,1	3,4	3,5	-0,9	0,9	0,9	1,8	0,0	0,4	1,0

Kilde: Statistisk sentralbyrå.